

Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde Bulunan Hadis İlmine Dair Yazma Eserlerin Tespiti¹

Fatih Mehmet Yılmaz

Doç. Dr., Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
fatihmehmetyilmaz@hitit.edu.tr
Orcid:0000-0002-5416-3986

Feyzullah Kellerbağı

Çorum İl Müftülüğü
kllrbgfyzllh@gmail.com
Orcid: 0009-0004-6742-1560

Öz

Kur'an-ı Kerim'den sonra ikinci kaynak özelliği taşıyan hadisler ilk dönemlerden itibaren çeşitli şekillerde muhafaza edilmeye çalışılmış hıfz, kitâbet, tedvin ve tasnif aşamalarından geçerek günümüze kadar ulaşmıştır. Sahâbe ile başlayan bu süreç yoğunluklu bir şekilde tâbiîn ve tebe-i tabiîn tarafından devam ettirilmiş ve hadise dair malzeme kayıt altına alınmıştır. Böylece ilgili faaliyet hem sözü edilen dönemler hem de sonraki devirler için kaynak niteliği taşıyan eserlerin ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Ancak söz konusu çalışmalardan bir kısmı günümüze ulaştığı halde birçok kütüphanede hâlâ mahtût (yazma) şeklinde araştırmacılarını dolayısıyla gün yüzüne çıkmayı ve ilim dünyasına kazandırılmayı beklemektedir. İşte bu çalışma hadis alanına ilişkin Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde kayıtlı usul, rivayet türü, garîbü'l-hadîs, muhtasar, derleme, şemâil, erbaîn, mütevatir, kudsi, ahkâm,

¹ Bu çalışma, TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında yapılmıştır.

İntihal Taraması/Plagiarism Detection: Bu makale intihal taramasından geçirildi/This paper was checked for plagiarism.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur/It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Fatih Mehmet Yılmaz, Feyzullah Kellerbağı).

Geliş/Received: 21 Ocak/January 2025 | **Kabul/Accepted:** 22 Şubat/February 2025 | **Yayın/Published:** 20 Mart/March 2025

Atıf/Cite as: Fatih Mehmet Yılmaz, Feyzullah Kellerbağı, Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde Bulunan Hadis İlmine Dair Yazma Eserlerin Tespiti, Danisname 10 (Mart-March 2025), 3- 40 <https://doi.org/10.5281/zenodo.15053340>

CC BY-NC 4.0 | This paper is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial License

akaid, âdâb, meşhur, fiten ve melâhim, hâşiye, zeyil, ricâl, şerh, mevzû (uydurma) vb. alanlardaki çalışmaların tespitini ihtiva etmektedir. Araştırmada projenin muhtevasına uygunluk arz edecek şekilde ilgili kütüphanede yer alan hadis usulüne dair bazı eserler ve müellifleri hakkında ise kısa bilgiler verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Hadis İlimleri, Usul, Mahtût Nüsha, Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi.

Identification of the Manuscripts on the Science of Hadith in Corum Hasan Pasha Manuscript Library

Abstract

The hadiths, which are the second source after the Holy Qur'an, have been preserved in various ways since the early periods and have reached the present day by passing through the stages of recording, writing, editing and classification. This process, which started with the Sahâba, was continued intensively by the tâbiîn and taba-i tabiîn and the hadith material was recorded. Thus, the related activity has led to the emergence of works that are sources for both the mentioned periods and the following periods. However, although some of these works have reached the present day, they are still waiting to be unearthed and brought to the world of science in the form of manuscripts in many libraries. This study includes the identification of the works in the field of hadith in the fields of method, narration type, gharîb al-hadîs, mukhtasar, compilation, shamâil, erbâin, mutawatir, kudsî, ahkâm, aqîd, âdab, famous, fitan and melâhim, hâshiya, zeyil, rijâl, commentary, mawdû (fabrication), etc. registered in Çorum Hasan Paşa Manuscript Library. In this study, in accordance with the content of the project, brief information will be given about some works on hadith methodology and their authors in the relevant library.

Keywords: Hadith, Hadith Sciences, Procedure, Manuscript, Çorum Hasan Paşa Manuscript Library.

Giriş

Kur'an-ı Kerim'den sonra dinî hükümlerin referans kaynağını teşkil eden hadisler, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) söz, fiil ve takrirlerinin yanı sıra mevkûf ve maktu nitelikli haberleri de kapsamaktadır. Bu bağlamda Allah Resulü'ne (s.a.v.) nispet edilen rivayetler, bazen Kur'an-ı Kerim'de var olan hükümleri tekit ettiği gibi bazen mücmeli müfesser hale getirir, müşkili beyan eder bazen de yeni hükümler ihdas edebilir.² Bu doğrultuda Resul-i Ekrem'in örneğine dair bilgileri aktaran nakiller Müslümanların dinî yaşamlarında ve sosyal ilişkilerinde büyük bir önemi haizdir.

Hadisler, Asr-ı saâdetten günümüze hıfz, kitâbet, tedvin ve tasnif olmak üzere belirli aşamalardan geçerek günümüze intikal etmiştir. Bu süreçlerden hıfz ve kitâbet Sahâbe Dönemi ile birlikte başlamış, tâbiîn ve tebe-i tâbiîn

² Ahmet Yücel, *Hadis Usulü* (İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2016), 30-32.

devirlerinde gelişerek devam etmiştir.³ Bu bağlamda alana dair veriler sözlü ve yazılı bir şekilde nesilden nesile aktarılmış, bunlardan büyük bir kısmı telif ve tasnif edilerek matbu hale getirilirken bir kısmı ise hâlâ yazma eserler kütüphanelerinde mahtût halleriyle gün yüzüne çıkmayı, haklarında araştırmalar yapılarak ilim dünyasına kazandırılmayı ve böylece İslâm ilim ve kültür hayatına katkıda bulunmayı beklemektedir.

Kütüphanelerin en değerli hazinelerinden birini teşkil eden yazma eserler, bilgi kaynağı olmalarının yanı sıra sanat eseri ve kültürel miras değeri de taşır. Dolayısıyla bunlar ait olduğu toplumun tarihî, dili ve kültürel yapısı için vazgeçilmez unsurlardır.⁴ Bu bağlamda çalışma konumuz, Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde bulunan hadis alanına ilişkin mahtût nüshaların tespitini içermektedir.

Çorum'da kütüphane kurma geleneği, 1700'lü yıllarda başlamıştır.⁵ Nitekim İskilip'te 1737 senesinde toplam kitap sayısı 70 civarında olan 3 adet, yine 1761 ve 1822 yıllarında yaklaşık 100 eserden müteşekkil 2 kütüphane kurulmuştur. Çorum il merkezinde kütüphane oluşturma geleneği ise Hacı Ali Mahmut Efendi (öl. ?) ile başlamış, Süleyman Fevzi Paşa (öl. 1208/1793-1794) tarafından Çöplü Mahallesi'nde 580 kitaplık bir yapı ihdasıyla devam ettirilmiş daha sonra ise Çorum Müftüsü Ahmet Feyzi Efendi (öl. 1909), Kurtoğlu Medresesi Kütüphanesi'ni kurmuştur. Bugün Hasan Paşa Kütüphanesi diye bilinen bina ise 1895 yılında Yedi Sekiz Hasan Paşa lakabıyla meşhur (öl. 1904) Hacı Hasan marifetiyle yaptırılmıştır. İlgili kütüphanenin vakıf namesine göre ilk etapta 422 olan kitap sayısı sonraları 506'ya kadar ulaşmıştır.⁶

Araştırma konumuzu teşkil eden Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki mahtût nüshaların büyük bir kısmını fıkıh, tefsir ve hadis çalışmaları oluşturmaktadır. Bu bağlamda mezkûr kütüphanede Arapça⁷,

³ Nüreddîn İtr, *Menhecün nakd fi ulumil hadis* (Dımaşk: Daru'l-Fikr, 1981), 36-63.

⁴ Fatih Rukancı, "Kültürel Mirasın Gelecek Kuşaklara Aktarılması ve Tanıtımında Yazma Eser Kütüphaneciliği", *Erdem* 74 (2018), 99-113.

⁵ M. Mahfuz Söylemez, "Çorum Hasan Paşa Kütüphanesi'nde Bulunan İslâm Tarihi ile İlgili Yazmalar", *Hitit İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/1 (2002), 294-295.

⁶ Fatma Akin, "Beşiktaş Muhafızı Yedi Sekiz Hasan Paşa'nın Vakıf Kütüphanesi'nin ve Düşünce Dünyasının Bir Değerlendirmesi", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 22/2 (Aralık 2021), 637-638.

⁷ Abdurrahman Özdemir, "Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi'nde Bulunan Arap Dili ve Belâgatına Dair Yazmalar", *Nüsha: Şarkiyat Araştırmaları Dergisi* 7/24 (2007), 85-113.

tefsir⁸, İslâm tarihi⁹ alanlarında yazma eserlerle ilgili makale ve tez şeklinde akademik çalışmalar yapılmış ancak hadis bilim dalında herhangi bir ilmî faaliyette bulunulmamıştır. Bu açıdan tarafımızca hazırlanan mezkûr projenin söz konusu husustaki eksikliği tamamlamaya yönelik bir işlevinin olacağı izahtan varestedir. Ayrıca böylesi bir çalışma sonucunda elde edilen verilerin tümünün bir arada bulunması alanın araştırmacıları için de bir kolaylık sağlayacağı gözden uzak tutulmayacak bir gerçektir.

Tespiti yapılmış nüshaların hangi dilde kaleme alındığı belirtilmiş, müellifi kaydedilmemiş eserlerden bazılarının kimlere ait olduğu belirlenerek ilgili çalışmanın bulunduğu yerde kayıt altına alınmıştır. Ayrıca kütüphane katalog fişinde bazı nüsha ve müellifleri hakkında verilen hatalı bilgiler düzeltilmiş ve yazar ismi olmayan aynı adı taşıyan birden fazla eser koleksiyon numaraları dikkate alınarak farklı çalışmalar şeklinde değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda çalışma 22 Mart 2024-17 Ocak 2025 tarihleri arasında Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı'nın internet adresindeki veriler esas alınarak Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde bulunan hadis usulü, rivayet türü, garîbü'l-hadîs, muhtasar, derleme, şemâil, erbaîn, mütevatir, kudsî, ahkâm, akaid, âdâb, meşhur, fiten ve melahim, hâşiye, zeyil, ricâl, şerh, mevzû vb. alanlardaki çalışmaların zaman zaman katalog fişleri zaman zaman da eserlerin muhtevası üzerinden tespitini ihtiva etmektedir.

1. Hadis Usulü Eserleri

Çorum Hasa Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde mevcut hadis usulüne ilişkin tespit edebildiğimiz mahtût nüshaları şu şekilde sıralayabiliriz:

el-İşârât ilâ beyâni'l-esmâi'l-mübhemât: Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî en-Nevevî (öl. 676/1277). 19 Hk 3195/1. 197x140-140x95 mm. ölçülerindeki nüsha, 1b-45b varak, 19 satır, sırtı vişne rengi meşin, üstü ebru kaplı mukavva cilttir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Dili Arapçadır. Hatimede eserin Şaban 667/1269'da telif edildiği yazılıdır.

Muhtasar fî ilmi usûli'l-hadîs: Ebü'l-Hasen Alâüddîn Alî b. Ebil-hazm İbnü'n-Nefîs el-Kareşî ed-Dımaşkî (öl. 687/1288). 19 Hk 3665/2. 205x155-135x65 mm. ölçülerindeki nüsha, 52b-63a varak, 17 satırlı, çaharkuşe, sırtı

⁸ M. Fatih Kellerbağı, *Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi'nde Bulunan Tefsir ile Alakalı Yazma Eserlerin Tespiti*, Yozgat Bozok Üniversitesi, Temel İslam Bilimleri Enstitüsü, 2022. (Yüksek Lisans Tezi)

⁹ Söylemez, "Çorum Hasan Paşa Kütüphanesi'nde Bulunan İslâm Tarihi ile İlgili Yazmalar", 294-315.

kahverengi meşin, sonradan yeşil bez kaplı cilt ve söz başları kırmızı şekilde yazılmıştır. Yazı türü nesih olup istinsah tarihi 1075'tir. Dili Arapçadır. Eserde Çorum Müftüsü Ahmed Feyzi'ye ait vakıf mührü bulunmaktadır.

Fethu'l-mugâs bi şerhi'l-Elfiyyeti'l-hadîs: Ebü'l-Fazl Abdurrahîm b. Hüseyin b. Abdurrahman er-Râzyânî el-Mısırî el-Kürdî el-İrâkî (öl. 806/1404). 19 Hk 3240. 278x185-205x140 mm. ölçülerindeki nüsha, II+137 varak, 27 satırlı, çaharkuşe vişne rengi meşin, üzeri ebru kaplı ciltlidir. Yeşil bez kaplı mukavva bir mahfaza içindedir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü bozuk talik olup istinsah tarihi 822'dir. Dili Arapçadır. Hâtimedede eserin 29 Ramazan 771'de telif edildiği yazılıdır. Eserin diğer bir adı da *Tabsiratü'l-mübtedâ ve tezkiretül-müntehâ*'dir.¹⁰ İrâkî, İbnü's-Salâh'ın *Mukaddime*'sini 1002 beyitte özetlemiş ve eserine *Tabsiratü'l-mübtedâ ve tezkiratü'l-müntehâ* ismini vermiştir.¹¹

Elfiyyetü'l-İrâkî: el-İrâkî. 19 Hk 3191/1. 212x158-175x90 mm. ölçülerindeki nüsha, 1b-27b varak, 21 satırlı, dört tarafı kahverengi, sırtı meşin üzeri yaldız desenli mukavva ciltli, söz başları kırmızıdır Alfabe ve yazı türü ise taliktir. Dili Arapçadır.

Zevâlü't-tarah: İzzüddîn Muhammed b. Ahmed b. Cemâa el-Kenânî (öl. 819/1416). 19 Hk 412/3. 205x145 mm. ölçülerindeki nüsha, 12b-16b varak, satır sayısı değişik, sırtı bordo meşin üzeri desenli kâğıt kaplı mukavva ciltlidir. Kenarları açıklamalıdır. Alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Arapçadır. Eser

¹⁰ Bu eser mezkûr kütüphanede şu şekilde de yer almaktadır: 1. *Tabsiratü'l-mübtedâ ve tezkiretül-müntehâ*: 19 Hk 414. 200x120-140x65 mm. ölçülerindeki nüsha, 44 varak, 13 satırlı, sırtı siyah meşin üzeri kahverengi mukavva ciltlidir. Söz başları ve cetveller kırmızı olup çift sütuna yazılıdır. Alfabe ve yazı türü talik kırması olup dili Farsça'dır. Muhammed b. Hacer (öl. ?) tarafından 1104 tarihinde istinsah edilmiştir.

2. 19 Hk 2673/1. 220x160-160x90 mm. ölçülerindeki nüsha, 1b-36a varak, 15 satırlı, sırtı siyah meşin üzeri desenli kâğıt kaplı mukavva ciltli olup kenarları hâşiyelidir. Alfabe ve yazı türü talik kırmasıdır. Dili Farsçadır. Ömer Abdülkerim (öl. ?) tarafından istinsah edilmiştir.

3. 19 Hk 4095/2. 215x150-160x90 mm. ölçülerindeki nüsha, 25b-54b varak, 19 satırlı, dört tarafı siyah meşin üzeri desenli kâğıt kaplı, miklebli mukavva cilt olup söz başları ve cetveller kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesih olup dili Farsçadır. Sonda Ahmet Feyzi'nin vakıf mührü vardır.

4. 19 Hk 3274/2. 207x145-140x95 mm. ölçülerindeki nüsha, 30b-39b varak, 17 satırlı, sırtı siyah bez üzeri desenli kâğıt kaplı mukavva ciltli, söz başları kırmızıdır. Esere *Elfiyyetü'l-İrâkî* de denilmektedir. Sonu eksiktir. Alfabe ve yazı türü nesih olup dili Farsçadır.

¹¹ Mahmûd Tahhân, *Teysiru mustalahi'l-hadis*. (yy.: Mektebetü'l Meârif, 2004), 5-6.

Şihabüddîn el-İşbilî'nin *Kasîdetü'l-garâmiyye* adlı kitabının şerhidir. 12a da hadis ıstılahlarıyla ilgili Türkçe bir parça vardır. İbn Ferah'ın hadis terimleriyle ilgili *Şasîde gazeliyye* (Garâmî şahîh) adlı yirmi beyitlik manzumesinin şerhidir.¹²

Nuhbetü'l-fiker fî mustalahi ehli'l-eser: Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Ali b. Muhammed el-Mısırî el-Askalânî (öl. 852/1449). 19 Hk 3668/1. 170x120-125x80 mm. ölçülerindeki nüsha, 1-3a varak, 21 satırlı, sarı kâğıt, miklebli, sırtı meşin şekilde yazılmıştır. Alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Arapçadır.

8

Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde mezkûr eserin birden fazla nüshası mevcuttur.¹³

Nüzhetü'n-nazar fî tavzîhi Nuhbeti'l-fiker: İbn Hacer. 19 Hk 2391/4. 205x150-145x90 mm. ölçülerindeki nüsha, 122a-91b varak, 19 satırlı, sırtı bordo meşin, çaharkuşe bordo meşin, ebru kâğıt kaplı mukavva mahfaza içindedir. Alfabe ve yazı türü ise kırma nesihdir. Dili Arapçadır.

Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde ise *Nüzhetü'n-nazar fî tavzîhi Nuhbeti'l-fiker* adlı eserin farklı nüshaları bulunmaktadır.¹⁴

¹² Cengiz Kallek, "İbn Cemâa, İzzeddin", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1999), 19/393-394.

¹³ 1. 19 Hk 3626/4. 210x150-155x85 mm. ölçülerindeki nüsha, 31 varak, 19 satırlı, ebru mukavva sırtı siyah meşindir. Alfabe ve yazı türü talik olup istinsah tarihi 1168'tir.

2. 19 Hk 380/1. 205x145-120x60 mm. ölçülerindeki nüsha, 1b-62a varak, 15 satırlı, salbek şemseli, miklebli, zencirekli bordo meşin ciltli, söz başları ve cetveller kırmızı şekilde yazılmıştır. Çaharkuşe bordo meşin, üzeri ebru kâğıt kaplı mukavva mahfazalıdır. Alfabe ve yazı türü nesih olup istinsah tarihi 1093'tür. Çorum Müftüsü Ahmed Feyzi'ye ait 1201 tarihli vakıf mührü vardır.

3. 19 Hk 1073. 150x210 mm. ölçülerindeki nüsha, 149 varak, 21 satırlı, meşin ciltli şekilde yazılmıştır.

4. 19 Hk 1071. 155x215 mm. ölçülerindeki nüsha, 182 varak, 19 satırlı, meşin ciltli şekilde yazılmıştır.

5. 19 Hk 409. 210x135-145x60 mm. ölçülerindeki nüsha, 84 varak, 17 satırlı, salbek şemseli, cetvelli, miklebli, zencirekli kahverengi meşin, söz başları kırmızı, sonda 21 yaprak, başta 7 yaprak beyaza boş şekilde yazılmıştır. Alfabe ve yazı türü talik olup istinsah tarihi 1161'dir. Süleyman Feyzi'ye ait 1201 tarihli vakıf mührü vardır.

¹⁴ 1. 19 Hk 3656. 250x185-165x100 mm. ölçülerindeki nüsha, 19 varak, 29 satırlı, çaharkuşe sırtı meşin desenli kâğıt cilt, asıl metin kırmızı şekilde yazılmıştır. Alfabe ve yazı türü nesih kırmısı şeklinde olup istinsah tarihi 1218'dir.

2. 19 Hk 3663/1. 215x160-155x80 mm. ölçülerindeki nüsha, 1b-29b varak, 21 satırlı, sırtı meşin ebru kâğıt kaplı mukavva cilt, asıl metin ve cetveller kırmızı şekilde yazılmıştır. Alfabe ve yazı türü talik olup istinsah tarihi 1105'tir.

Riyâzü'l-ezhâr fî celâi'l-ebâr: Kütüphanede İbn Hacer ismine kayıtlı bu eser Şihabüddîn es-Sivâsî'ye (öl. 860/1456 [?]) nispet edilen *Riyâzü'l-ezhâr fî celâi'l-ebâr* isimli çalışma olabilir. Muhtasar bir hadis usulü kitabıdır.¹⁵ 19 Hk 3191/3. 212x158-155x95 mm. ölçülerindeki bu nüsha, 49b-56a varak, 25 satırlı, çaharkuşe kahverengi meşin, üstü yaldız desenli kâğıt kaplı mukavva cilt şeklinde yazılmıştır. Söz başları kırmızıdır. Dili Arapçadır. Ahmed Feyzi'nin vakıf mührü vardır. Alfabe ve yazı türü nesihdir.

Metâlibü'r-racîn fî usûli'l-hadîs: Ebû Abdillâh Muhammed b. Es'ad b. Muhammed ed-Devvânî es-Sıddîkî (öl. 908/1502). 19 Hk 4130/1. 210x140-140x50 mm. ölçülerindeki nüsha, 1b-39a varak, 19 satırlı, sırtı siyah bez, üzeri kırmızı kâğıt kaplı mukavva cilt şeklinde yazılmıştır. Sayfa kenarlarında başka bir eser ve nakiller mevcuttur. Eser *Risâle fî usûli'l-hadîs* adıyla da bilinmekte olup mülkiyet mührüne sahiptir. Alfabe ve yazı türü talik kırmızı olup istinsah tarihi 1077'dir. Dili Arapçadır.

Fethu'l-bâkî bi-şerhi elfiyeti'l-İrâkî: Ebû Yahyâ Zeynüddîn Zekeriyyâ b. Muhammed b. Ahmed es-Süneykî el-Ensârî eş-Şâfi'î (öl. 926/1520). 19 Hk 3194. 205x150 mm. ölçülerindeki nüsha 168 varak, 23 satırlı, şemseli, zencirekli miklebli kahverengi meşin ciltlidir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesih olup istinsah tarihi 970'tir. Dili Arapçadır. Kitabın başına eklenmiş bir kâğıtta fihrist vardır.

Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde mezkûr eserin birden fazla nüshası mevcuttur.¹⁶

3. 19 Hk 3667/1. 205x135-120x60 mm. ölçülerindeki nüsha, 1b-49b varak, 17 satırlı, vişne rengi meşin kaplı, sırtı siyah bez ve asıl metin kırmızı çizgili şekilde yazılmıştır. Sonda bir kaside vardır. Alfabe ve yazı türü talik olup istinsah tarihi 1282'dir.

4. 19 Hk 3668/2. 170x120-125x90 mm. ölçülerindeki nüsha, 3b-226 varak, 21 satırlı, sırtı meşin sarı renk mukavva ciltli, asıl metin kırmızı çizgili şekilde yazılmıştır. Alfabe ve yazı türü taliktir.

5. 19 Hk 3661. 220x160-150x70 mm. ölçülerindeki nüsha, 39 varak, 17 satırlı, ebru kâğıt kaplı mukavva ciltli, asıl metin çizgili şekilde yazılmıştır. Alfabe ve yazı türü talik olup istinsah tarihi 1093'tür.

6. 19 Hk 3665/1. 205x145-130x60 mm. ölçülerindeki nüsha, II+1b-53a varak, 15 satırlı, çaharkuşe sırtı kahverengi deri ebru kâğıt üzerine yeşil bez kaplı cilt, söz başları kırmızı, hâşiyeli şekilde yazılmıştır. Alfabe ve yazı türü taliktir.

¹⁵ Murat Sülün, "Şehâbeddin Sivâsî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2010), 38/418-420.

¹⁶ 1. 19 Hk 2704/1. 210x160-150x85 mm. ölçülerindeki nüsha, 1b-154b varak, 23 satırlı, şemseli, zencirekli, miklebli kahverengi meşin ciltlidir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesih olup istinsah tarihi 1083'tür.

Hâşiye alâ şerhi Nüzheti'n-nazar: İbrâhîm b. Süleymân b. İbrâhîm el-Halebî (öl. 956/1549). 19 Hk 3667/2. 205x135-150x85 mm. ölçülerindeki nüsha, 50b-66b varak, 21 satırlı, sırtı bez, vişne rengi mukavva ciltlidir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Arapçadır.

Mezkûr eserin ilgili kütüphanede iki ayrı nüshası daha kayıtlıdır.¹⁷

Risâle fî usûli'l-hadîs: Takiyyüddîn Mehmed b. Pir Ali b. İskender el-Birgivî (öl. 981/1573). 19 Hk 4095/4. 215x150-155x75 mm. ölçülerindeki nüsha, 58b-62b varak, 19 satırlı, çaharkuşe siyah meşin üstü desenli kâğıt kaplı, miklebli mukavva cilt, cetveller ve söz başları kırmızı şekilde yazılmıştır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Dili Arapçadır.

Risâle fî ıstılâhâti'l-muhaddisîn: el-Birgivî. 19 Hk 4076/7. 165x110-100x70 mm. ölçülerindeki nüsha, 101b-109b varak, 12 satırlı, şemseli, zencirekli, miklebli, kurt yenikli siyah meşin cilt. Müftüzade Abdurrahman'ın mülkiyet kaydı vardır. Alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Arapçadır. İstinsah tarihi 1202'dir.

Mekâsîdü'l-usûl fî ehâdisi'r-rusûl şerhu Muhtasari câmi'i'l-usûl: Muhammed b. Tâhir el-Fettinî en-Nehravânî (öl. 986/1578). 19 Hk 416. 340x240-245x155 mm. ölçülerindeki nüsha, 551 varak, 29 satırlı, gömme salbek şemseli, zencirekli kahverengi meşin miklebli mukavva ciltlidir. Söz başları ve cetveller kırmızı olup alfabe ve yazı türü nesihdir. Dili Arapçadır.

Mustalahâtü ehli'l-eser alâ şerhi Nuhbeti'l-fiker: Ebü'l-Hasen Nûreddîn Ali b. Sultan Muhammed el-Herevî el-Kârî (öl. 1014/1605). 19 Hk 3662. 225x170-170x110 mm. ölçülerindeki nüsha, 212 varak, 23 satırlı, salbek şemseli, miklebli, kahverengi meşin ciltli, cetveller, söz başları ve asıl metin kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Çorum Müftüsü Ahmed Feyzi'ye ait 1290 tarihli vakıf mührü vardır. Dili Arapçadır.

Eserin Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde bir diğer nüshası daha mevcuttur.¹⁸

2. 19 Hk 384. 210x150-150x75 mm. ölçülerindeki nüsha, 199 varak, 21 satırlı, sırtı ve sertabı kahverengi meşin üzeri ebru kâğıt kaplı mukavva ciltlidir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesih olup istinsah tarihi 1124'tür.

¹⁷ 1. 19 Hk 3663/2. 215x160-150x90 mm. ölçülerindeki nüsha, 30b-44a varak, 23 satırlı, sırtı meşin, üzeri ebru kaplı mukavva ciltlidir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü talik olup istinsah tarihi 1112'dir.

2. 19 Hk 6690. 210x160-155x100 mm. ölçülerindeki nüsha, 21 varak, 19 satırlı, ciltsizdir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesih olup istinsah tarihi 1132'dir.

¹⁸ 19 Hk 406. 220x145-170x80 mm. ölçülerindeki nüsha, 138 varak, 29 satır, yıldız gömme şemseli, sırtı bordo üzeri siyah meşin, miklebli cilt şeklinde yazılmıştır. Söz

Şerhü'l-elfiyyeti'l-Irâkî: Ebü'l-İrşâd Nûrüddîn Ali b. Muhammed b. Abdirrahman el-Uchûrî el-Mısırî el-Mâlikî (öl. 1066/1656). 19 Hk 3664. 210x160-160x100 mm. ölçülerindeki nüsha, 172 varak, 23 satırlı, mıklebli, siyah meşin mukavva ciltli, söz başları kırmızı şekilde yazılmıştır. Alfabe ve yazı türü talik kırmasıdır. Dili Arapçadır.

Netîcetü'n-nazar fî ilmi'l-âsar: Muhammed b. Hasan b. Himmât ed-Dımaşkî el-Hanefî (öl. 1175/1761). 19 Hk 3626/5. 210x150-140x90 mm. ölçülerindeki nüsha, 32b-46a varak, 19 satırlı, ebru mukavva, sırtı siyah meşin, söz başları kırmızıdır. İbn Hacer'in *Nühbetü'l-fiker fî mustalahi ehli'l-eser* adlı çalışmasının şerhidir. Alfabe ve yazı türü talik olup istinsah tarihi 1166'tır. Dili Arapçadır.

İthafu ehli'd-dîn bi'l-hadîsi'l-müselsel-bi'l-Muhammedîn: Ebü'l-Feyz Muhammed Murtazâ b. Muhammed b. Muhammed ez-Zebîdî el-Hanefî (öl. 1205/1790). 19 Hk 976/3. 215x155-160x90 mm. ölçülerindeki nüsha, 19a-21 varak, 35 satırlı, sırtı siyah meşin, desenli kâğıt kaplı mukavva cilttir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Arapçadır.

Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde eserin diğer bir nüshası daha mevcuttur.¹⁹

Nazmu nuhbeti'l-fiker: Muhammed b. Hasan Plevnevî Burusî tarafından istinsah edilen eserin müellifi kayıt edilmemiştir. 19 Hk 4456/1. 150x110-105x45 mm. ölçülerindeki nüsha 16-7a varak, 17 satırlı, sırtı yıpranmış siyah meşin, mat eflatun kâğıt kaplı, mukavva ciltli, konu başları kırmızı mürekkeple bir satırda dübeyt olacak şekilde yazılmıştır. Alfabe ve yazı türü talik olup istinsah tarihi 1080'dir. Dili Arapçadır.

Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde bir başka nüshası da kayıtlıdır.²⁰

Istılâhu ehli'l-hadîs: Müellifi kaydedilmemiştir. 19 Hk 4095/3. 215x150-

başları ve keşideler kırmızı. Çaharkuşe bordo meşin, üzeri ebru kâğıt kaplı mukavva mahfazalıdır. Alfabe ve yazı türü talik kırması olup istinsah tarihi 1124'tür. Çorum Müftüsü Ahmed Feyzi'ye ait 1296 tarihli vakıf mührü vardır.

¹⁹ 19 Hk 391. 200x140-140x80 mm. ölçülerindeki nüsha, 8 varak, 17 satırlı, gömme salbek şemseli zencirekli ve cetvelli kahverengi meşin mıklebli cilttir. Alfabe ve yazı türü nesih olup istinsah tarihi 1188'dir. Çeşitli hadis mecmualarından faydalanılarak hazırlanmış bir risaledir.

²⁰ 19 Hk 2704/2. 210x160-170x115 mm. ölçülerindeki nüsha, 156a-167b varak, 25 satırlı, şemseli, zencirekli, mıklebli kahverengi meşin ciltlidir. Alfabe ve yazı türü talik olup istinsah tarihi 1221'dir.

Yılmaz, Kellerbağı, Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde Bulunan Hadis İlimine Dair Yazma Eserlerin Tespiti

155x75 mm. ölçülerindeki nüsha, 55a-58a varak, 19 satırlı, çaharkuşe siyah meşin, üstü desenli kâğıt kaplı miklebli mukavva cilttir. Cetveller ve söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Dili Arapçadır.

Risâle fî mustalahi ehli'l-hadîs: 19 Hk 167/2. 195x125-145x70 mm. ölçülerindeki nüsha, 25a-27a varak, 19 satırlı, sırtı meşin, sarı renk mukavva cilttir. Keşideler siyah mürekkepli, alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Arapçadır. Müstensihî Abdullah b. Esed'dir.

2. Rivayet Türü Eserler

Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde mevcut musannef, müsned, camii, sünen şeklinde tespit edebildiğimiz rivayet türüne ilişkin mahtût nüshaları şu şekilde sıralayabiliriz:

2.1. Musannef Türü Eserler

el-Muvatta: Ebû Abdillâh Mâlik b. Enes b. Mâlik et-Temîmî el-Asbahî el-Himyerî (öl. 179/795). 19 Hk 3635. 205x160-155x120 mm. ölçülerindeki nüsha 145 varak, 19 satırlı, sırtı siyah meşin, mukavva ciltli, söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesih kırması olup istinsah tarihi 1090'dır. Dili Arapçadır.

Kevâkibü'd-derârî fî tertîbi müsnedi Ahmed alâ ebvâbi'l-Buhârî: Alî b. Hüseyin b. Urve İbn Züknûn (öl. ?). 19 Hk 90. 275x180-210x135 mm. ölçülerindeki nüsha 216 varak, 29 satırlı, sırtı ve sertabı siyah meşin, miklebli ebru kâğıt kaplı ciltlidir. Alfabe ve yazı türü nesih kırması olup istinsah tarihi 964'tür. Dili Arapçadır.

2.2. Müsned Türü Eserler

el-Müsned: Ebû Hanîfe Nu'mân b. Sâbit b. Zûtâ el-Kûfî (öl. 150/767). 19 Hk 373. 220x160-140x80 mm. ölçülerindeki nüsha 490 varak, 9 satırlı, çaharkuşe siyah meşin üzeri ebru kâğıt kaplı mukavva ciltli, miklebli söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Arapçadır. Çorum Müftüsü Ahmet Feyzi'ye ait 1169 tarihli vakıf mührü vardır.²¹

2.3. Câmi Türü Eserler

el-Câmiu's-sahîh: Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil b. İbrâhîm el-Buhârî el-Cu'fî (öl. 256/870). 19 Hk 869. 190x260 mm. ölçülerindeki nüsha 264 varak, 17 satırlı, meşin cilt şeklinde yazılmıştır. Dili Arapçadır. İstinsah tarihi 905'tir.

²¹ Rivayet zincirinde tanınmış bir alimin yer aldığı hadisleri bir kitapta toplama geleneğine uyularak öğrencileri tarafından Ebu Hanife'nin rivayet ettiği hadislerinden derlenmiş eseridir. Bu sebeple bu başlık altında ilgili çalışmaya yer verilmiştir. bk. M. Yaşar Kandemir, "el-Müsned", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2006), 32/104-105.

Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde bulunan *el-Câmiu's-sahîh*'in farklı nüshaları da mevcuttur.²²

el-Câmiu's-sahîh: Ebü'l-Hüseyn Müslim b. Haccâc b. Müslim en-Nîsâbü'rî el-Kuşeyrî (öl. 261/875). 19 Hk 940. 235x315 mm. ölçülerindeki nüsha, 131 varak, sayfa satır sayıları muhtelif olup meşin ciltli, istinsah tarihi 632'dir.

Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde bulunan *el-Câmiu's-sahîh*'in farklı nüshaları da mevcuttur.²³

2.4. Sünen Türü Eserler

es-Sünen: Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd b. Mâce el-Kazvînî (öl. 273/887). 19 Hk 3471. 300x200-210x140 mm. ölçülerindeki nüsha 348 varak, 19 satırlı, şemseli, zencirekli ve köşebentli kahverengi meşin ciltli şekilde yazılmıştır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Dili Arapçadır.

es-Sünen: Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd b. Mâce el-Kazvînî (öl.

²² 1. 19 Hk 866. 180x265 mm. ölçülerindeki nüsha, 199 varak, 15 satırlı, meşin ciltli şekilde yazılmıştır.

2. 19 Hk 868/1. 175x225 mm. ölçülerindeki nüsha, 390 varak, 17 satırlı, meşin ciltlidir. İstinsah tarihi 1133'tür.

3. 19 Hk 867/3. 160x220 mm. ölçülerindeki nüsha, 297 varak, 23 satırlı, meşin ciltlidir. İstinsah tarihi 1169'dur.

4. 19 Hk 868/3. 175x260 mm. ölçülerindeki nüsha, 472 varak, 21 satırlı, meşin ciltlidir. İstinsah tarihi 1136'dır.

5. 19 Hk 868/2. 175x225 mm. ölçülerindeki nüsha, 398 varak, 17 satırlı, meşin ciltlidir. İstinsah tarihi 1135'tir.

6. 19 Hk 867/2. 160x225 mm. ölçülerindeki nüsha, 311 varak, 23 satırlı, meşin ciltli olup istinsah tarihi 1167'dir.

7. 19 Hk 867/1. 160x225 mm. ölçülerindeki nüsha, 277 varak, 23 satırlı, meşin ciltlidir. İstinsah tarihi 1167'dir.

8. 19 Hk 3468. 325x190-240x105 mm. ölçülerindeki nüsha 494 varak, 41 satırlı, yıldız gömme salbek şemseli, miklepli siyah meşin ciltlidir. Alfabe ve yazı türü nesih kırması olup istinsah tarihi 1158'dir. Eser uniktir.

9. 19 Hk 18361. 240x135-160x65 mm. ölçülerindeki nüsha 432 varak, 23 satırlı, yıldız zencirekli, miklepli kahverengi meşin ciltlidir. Alfabe ve yazı türü nesihdir. İstinsah tarihi 1241'dir. Eser uniktir.

²³ 1. 19 Hk 3511/1. 262x193-215x135 mm. ölçülerindeki nüsha 142 varak, 25 satırlı, yeşil bez kaplı meşin ciltlidir. Alfabe ve yazı türü nesih kırması olup istinsah tarihi 773'tür. Eser uniktir.

2. 19 Hk 3511/2. 250x165-175x103 mm. ölçülerindeki nüsha 486 varak, 29 satırlı, yıldız gömme salbek şemseli, zencirekli, miklepli siyah meşin ciltlidir. Alfabe ve yazı türü nesihdir. İstinsah tarihi 836'dır.

273/887) 19 Hk 3612. 210x150-160x90 mm. ölçülerindeki nüsha, 324 varak, 27 satırlı, gömme şemse, zencirek ve mıklebli siyah meşin ciltli şekilde yazılmıştır. Cetvelli söz başları kırmızı yaldızlı müzehhep mihrabiye, çaharkuşe bordo meşin üzeri ebru kâğıt kaplı mukavva ciltlidir. Alfabe ve yazı türü nesih olup istinsah tarihi 1145'tir. Dili Arapçadır. Süleyman Feyzi'ye ait 1201 tarihli vakıf mührü vardır.

es-Sünen: Ebû Dâvûd Süleyman b. Eş'as b. İshâk es-Sicistânî (öl. 275/889). 19 Hk 188819. 320x200-225x108 mm. ölçülerindeki nüsha 431 varak, 29 satırlı, açık kahverengi meşin, gömme çiçekli şemse, mıklebli cilt şeklinde yazılıdır. Sonda 3 yaprak beyaza boştur. Alfabe ve yazı türü talik olup istinsah tarihi 1156'dır. Dili Arapçadır.

es-Sünenü'l-kebîr: Ebû Abdirrahman Ahmed b. Şuayb b. Ali en-Nesâî (öl. 303/915) 19 Hk 233. 300x200-220x120 mm. ölçülerindeki nüsha 224 varak, 35 satırlı, gömme şemse, zencirek ve mıklebli kahverengi meşin ciltli şekilde yazılmıştır. Cetvelli yaldız mihrabiyeli, çaharkuşe kırmızı meşin üzeri ebru kâğıt kaplı mukavva mahfaza içindedir. Alfabe ve yazı türü nesih olup istinsah tarihi 1128'tir. Dili Arapçadır. Ahmed Feyzi'ye ait 1201 tarihli vakıf mührü vardır.

3. Garîbü'l-Hadîs Türü Eserler

Garîbü'l-hadîs: Ebû Ubeyd Kâsım b. Sellâm el-Herevî (öl. 224/838). 19 Hk 248. 270x170-250x140 mm. ölçülerindeki nüsha, 175 varak, 22 satırlı, sırtı siyah meşin, üzeri ebru kaplı mukavva ciltlidir. Çaharkuşe kırmızı meşin, üzeri ebru kaplı mukavva mahfazası vardır. Alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Arapçadır. Eser uniktir (nadir).

Garîbü'l-Kur'ân ve'l-hadîs: Ebû Ubeyd Ahmed b. Muhammed b. Muhammed el-Herevî el-Bâşânî (el-Fâşânî) (öl. 401/1011). 19 Hk 183. 230x172-160x110 mm. ölçülerindeki nüsha, 213 varak, 17 satırlı, kahverengi meşin, salbek şemseli, mıklebli ciltlidir. Çaharkuşe kırmızı meşin, ebru kâğıt kaplı mıklebli mahfaza içindedir. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Dili Arapçadır. Eser unik nüshalardandır.

el-Fâik fî garîbi'l-hadîs: Ebü'l-Kâsım Cârullah Mahmûd b. Ömer b. Muhammed ez-Zemahşerî (öl. 538/1143). 19 Hk 1135. 295x195-210x130 mm. ölçülerindeki nüsha 264 varak, 25 satırlı, 1. cilttir. Şemseli, mıklebli kahverengi, üzeri kâğıt kaplı meşin ciltlidir. Söz başları kırmızıdır. Çaharkuşe bordo meşin, üzeri ebru kaplı mukavva bir mahfazası vardır. Alfabe ve yazı

türü nesihdir. Dili Arapçadır.²⁴

en-Nihâye fî garîbi'l-hadîs ve'l-eser: Ebüs-Se'âdât Mecdüddîn Mübârek b. Muhammed b. Muhammed el-Cezerî (öl. 606/1210). 19 Hk 235. 300x200-240x130 mm. ölçülerindeki nüsha, 551 varak, 31 satırlı, gömme şemseli zencirekli mıklebli kahverengi meşin cilt şeklinde yazılmıştır. Altın yaldız mihrabiyeli, çaharkuşe kırmızı meşin üzeri ebru kâğıt kaplı mukavva mahfazalıdır. Alfabe ve yazı türü nesih olup istinsah tarihi 1091'dir. Çorum Müftüsü Ahmed Feyzi'ye ait 1201 tarihli vakıf mührü vardır. Dili Arapçadır. Nüsha uniktir.

el-Bedrü'l-münîr fî garâibi ehâdisi'l-beşîri'n-nezîr: Ahmed b. Abdirrahmân el-Makdisî (628-697/ 1231-1298). 19 Hk 3105. 180x130-130x90 mm. ölçülerindeki nüsha, 271 varak, 11 satırlı, sırtı bez, ebru kâğıt kaplı mukavva ciltli, söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü bozuk nesihdir. Dili Arapçadır.

4. Muhtasar Türü Eserler

Cemu'n-nihâye fî bedi'l-hayr ve'l-gâye: Ebû Muhammed Abdullah b. Sa'd b. Ebî Cemre el-Ezdî (öl. 699/1300 [?]). 19 Hk 1189. 145x198 mm. ölçülerindeki nüsha, 73 varak, 13 satırlı, karton ciltli olup istinsah tarihi 1107'dir. Dili Arapçadır.

et-Tenkîh li-elfâzi'l-câmiî's-sahîh: Ebû Abdillâh Bedrüddîn Muhammed b. Bahadır b. Abdillâh ez-Zerkeşî (öl. 794/1392). 19 Hk 1019. 176x263 mm. ölçülerindeki nüsha, 237 varak, 25 satırlı, ciltsiz şekilde yazılmıştır. İstinsah tarihi 836'dır. Dili Arapçadır.

el-Mültekât mine'l-câmiî'l-kebîr: Eserin müellifi meçhul olup Süyûtî'nin (öl. 911/1505) el-Câmiu'l-kebîr adlı eserinde bulunan seçme hadislerden alfabetik olarak oluşturulmuştur. 19 Hk 251/2. 262x163-190x95 mm. ölçülerindeki nüsha, 162b-183b varak, 27 satırlı, yaldız gömme salbek şemseli ve zencirekli, mıklebli kahverengi meşin ciltlidir. Mihrabiye altın yaldız çiçek desenli, söz başları kırmızı mürekkepli, cetveller altın yaldızlı, çaharkuşe meşin kaplı mukavva mahfazalıdır. Alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Arapçadır.

5. Derleme Türü Eserler

²⁴ Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde bulunan diğer nüshanın bilgileri şöyledir: 19 Hk 1136. 300x190-220x120 mm. ölçülerindeki nüsha, 217 varak, 23 satırlı, 2. cilttir. Ciltler gömme salbek, gömme şemseli, zencirekli, mıklebli kahverengi meşindir. Söz başları kırmızıdır. Beyaz kâğıtla kaplanmıştır. Çaharkuşe bordo meşin, üzeri ebru kaplı mukavva bir mahfazası vardır. Alfabe ve yazı türü nesihdir.

Şihâbü'l-ahbâr fi'l-hikem ve'l-emsâl ve'l-âdâb: Ebû Abdillah Muhammed b. Selâme b. Ca'fer el-Kudâî (öl. 454/1062). 19 Hk 869. 170x130-130x90 mm. ölçülerindeki nüsha, 49 varak, 11 satırlı, dört köşesi kahverengi meşin, üzeri yıpranmış kâğıt kaplı mukavva ciltlidir. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Dili Arapçadır.

Mesâbîhu's-sünne: Ebû Muhammed Muhyissünne Hüseyin b. Mes'ûd b. Muhammed el-Begavî (öl. 516/1122). 19 Hk 3601. 220x140-160x100 mm. ölçülerindeki nüsha 262 varak, 19 satırlı, gömme salbek şemseli, yıpranmış siyah miklebli meşin ciltli, söz başları kırmızı, şukkalı, sayfa kenarları hâşiyelidir. Başta bulunan 3 yaprakta kitabın fihristi vardır. Alfabe ve yazı türü nesih kırmasıdır. Dili Arapçadır. Çorum Müftüsü Ahmed Feyzi'ye ait 1299 tarihli vakıf mührü bulunur.

Kütüphanede eserin birden fazla nüshası kayıtlıdır.²⁵

²⁵ 1. 19 Hk 3640. 210x145-150x75 mm. ölçülerindeki nüsha 298 varak, 21 satırlı, sırtı siyah, kahverengi, şemseli, miklebli, meşin ciltli, söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesih olup istinsah tarihi 1108'dir. Çorum Müftüsü Ahmed Feyzi'ye ait 1295 tarihli vakıf mührü vardır.

2. 19 Hk 34887. 200x130-150x75 mm. ölçülerindeki nüsha 420 varak, 19 satırlı, şemseli, kahverengi meşin ciltli, söz başları kırmızı, sırtı siyah meşindir. Alfabe ve yazı türü nesihdir.

3. 19 Hk 3485. 283x185-187x93 mm. ölçülerindeki nüsha 293 varak, 25 satırlı, kahverengi meşin çiçekli şemse, zencirekli miklebli cilt şeklinde yazılmıştır. Yıldızlı mülevven mihrabiyeli, söz başları kırmızı yer yer hâşiyeli ve formalar dağınıktır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Eser Hüseyin b. İbrahim b. Abdullah (öl. ?) tarafından 1116 tarihinde istinsah edilmiştir. İlk başta dört yaprakta fihrist bulunmaktadır.

4. 19 Hk 3525. 270x180-190x130 mm. ölçülerindeki nüsha 259 varak, 15 satırlı, şemseli, miklebli, siyah deri ciltli, söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Sonda Kütüb-i Sitte hakkında iki yapraklık bir bilgi vardır.

5. 19 Hk 1102. 215x310 mm. ölçülerindeki nüsha 265 varak, 21 satırlı, meşin cilt şeklinde yazılmıştır.

6. 19 Hk 7910. 190x280 mm. ölçülerindeki nüsha 475 varak, 41 satırlı, meşin ciltli olup istinsah tarihi 1080'dir.

7. 19 Hk 1208. 150x206 mm. ölçülerindeki nüsha 427 varak, 19 satırlı, meşin ciltli istinsah tarihi 1143'tür.

8. 19 Hk 1209. 155x217 mm. ölçülerindeki nüsha 222 varak, 19 satırlı, meşin ciltli olup istinsah tarihi 1152'dir.

9. 19 Hk 3617. 210x160-160x90 mm. ölçülerindeki nüsha 108 varak, 23 satırlı, sırtı sarı bez üzeri desenli kâğıt kaplı mukavva ciltlidir. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Çorum Müftüsü Ahmed Feyzi'ye ait 1296 tarihli vakıf mührü bulunmaktadır.

10. 19 Hk 3470. 340x200-205x100 mm. ölçülerindeki nüsha 225 varak, 17-18 satırlı, yıpranmış kahverengi, miklebli, şemseli meşin ciltlidir. Alfabe ve yazı türü nesihdir.

Terceme-i Mesâbîhu's-sünne: 19 Hk 3557. 240x165-185x110 mm. ölçülerindeki nüsha 418 varak, 23 satırlı, sırtı kahverengi mukavva üzerine ebru kâğıt kaplı, sağ kapak şemseli, siyah deri ciltlidir. Alfabe ve yazı türü Arap harfli-nesih olup dili Türkçedir.

Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde eserin diğer bir nüshası daha mevcuttur.²⁶

Meşâriku'l-envârî'n-nebeviyye min sıhâhi'l-ahbârî'l-mustafaviyye: Ebü'l-Fezâil Radiyyüddîn Hasan b. Muhammed b. Hasan es-Sâgânî (öl. 650/1252). 19 Hk 3487. 280x185-180x120 mm. ölçülerindeki nüsha 124 varak, 13 satırlı, çaharkuşe siyah meşin yıpranmış, üzeri ebru kâğıt kaplı mukavva cilt şeklinde yazılmıştır. Söz başları kırmızı ve yer yer hâşiyelidir. Alfabe ve yazı türü nestaliktir. Dili Arapçadır.

Eserin farklı nüshaları da mevcuttur.²⁷

et-Tergîb ve't-terhîb mine'l-hadîsi's-şerîf: Ebû Muhammed Zekiyüddîn Abdülazîm b. Abdilkavî b. Abdillâh el-Münzirî (öl. 656/1258). 19 Hk 482. 207x155-145x105 mm. ölçülerindeki nüsha, 914 varak, 19 satırlı, siyah meşin ciltli, söz başları kırmızıdır. Eserin varakları tamir görmüştür. Alfabe ve yazı türü talik kırmasıdır. Dili Arapçadır.

el-Câmiu's-sağîr min hadîsi'l-beşîri'n-nezîr: Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahman b. Ebi Bekir b. Muhammed es Süyûtî. 19 Hk 1245. 130x190 mm. ölçülerindeki nüsha, 394 varak, 22 satırlı, meşin ciltlidir. İstinsah tarihi 1086'dır. Dili Arapçadır.

İlgili eserin Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde

İstinsah tarihi 1211'dir.

11. 19 Hk 3632. 210x120-160x65 mm. ölçülerindeki nüsha 325 varak, 23 satırlı, salbek gömme şemseli, yıldız zencirekli miklebli meşin, söz başları ve cetveller kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü harekeli nesihdir ve istinsah tarihi 1141'dir.

²⁶ 19 Hk 383. 205x150-160x100 mm. ölçülerindeki nüsha 465 varak, 15 satırlı, sağ deffe ve sırtı yıpranmış sol deffe mukavva ciltlidir. Alfabe ve yazı türü Arap harfli nesih kırması olup dili Türkçedir.

²⁷ 1. 19 Hk 1194. 135x180 mm. ölçülerindeki nüsha, 167 varak, 15 satırlı ve meşin ciltlidir.

2. 19 Hk 1156. 185x275 mm. ölçülerindeki nüsha, 145 varak, 15 satırlı, meşin ciltli olup istinsah tarihi 1121'dir.

3. 19 Hk 1196. 135x200 mm. ölçülerindeki nüsha, 158 varak, 15 satırlı, meşin ciltlidir. İstinsah tarihi 768'dir.

4. 19 Hk 1197. 145x215 mm. ölçülerindeki nüsha, 129 varak, satır sayıları muhtelif olup meşin ciltlidir.

nüshaları mevcuttur.²⁸

Tahzîrû'l-havâs min ekâzîbi'l-kussas: es-Süyûtî. 19 Hk 3192/5. 215x155-160x100 mm. ölçülerindeki nüsha, 39a-69b varak, 21 satırlı, şemseli, zencirekli, köşebentli kahverengi meşin mukavva ciltli şekilde yazılmıştır. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Dili Arapçadır.

Mâ ravâhu'l-esâtîn fî ademi'l-mecî' ile's-selâtîn: es-Süyûtî. 19 Hk 3192/2. 215x155-160x100 mm. ölçülerindeki nüsha, 8a-21b varak, 21 satırlı, şemseli, zencirekli kahverengi meşin ciltli, söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Dili Arapçadır.

18

Fazlü'l-celed inde fakdi'l-veled: es-Süyûtî. 19 Hk 377/2. 205x140-140x90 mm. ölçülerindeki nüsha, 21b-37a varak, 21 satırlı, çaharkuşe bordo meşin, üzeri ebru kâğıt kaplı mukavva ciltlidir. Mahfazası da aynı fiziki özellikleri taşımaktadır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Dili Arapçadır.

ez-Zecr bi'l-hecr: es-Süyûtî. 19 Hk 805/1. 200x145-135x90 mm. ölçülerindeki nüsha, 1b-5b varak, 19 satırlı, çaharkuşe kahverengi meşin üzeri sarı kâğıt kaplı mukavva mıklebli cilt şeklinde yazılmıştır. Mahfazası da aynı fiziki özelliklere sahiptir. Çorum Müftüsü Süleyman Feyzi'ye ait 1201 tarihli vakıf mühürlüdür. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Dili Arapçadır.

Husûlü'r-rıfk bi-usûli'r-rızk: es-Süyûtî. 19 Hk 1035/3. 200x130-160x120

²⁸ 1. 19 Hk 894. 150x210 mm. ölçülerindeki nüsha, 384 varak, 25 satırlı, meşin ciltlidir. İstinsah tarihi 1069'dur.

2. 19 Hk 3643. 190x145-150x90 mm. ölçülerindeki nüsha, 512 varak, 18 satırlı, yıldız zencirekli, şemseli, mıklebi kopuk kahverengi meşin ciltlidir. Sayfa kenarları hâşiyelidir. Söz başları ve cetveller kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesihdir.

3. 19 Hk 3622. 215x165-145x115 mm. ölçülerindeki nüsha, 341 varak, 23 satırlı, sırtı ve sertabı mor renkte meşin, siyah mukavva mıklebli cilttir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesih olup istinsah tarihi 1014'tür.

4. 19 Hk 3637. 200x150-135x100 mm. ölçülerindeki nüsha, 465 varak, 27 satırlı, mıklebli onarılmış ciltlidir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesih olup istinsah tarihi 911'dir.

5. 19 Hk 3634. 200x150-150x95 mm. ölçülerindeki nüsha, 366 varak, 23 satırlı, sırtı ve mıklebi siyah meşin, mukavva ciltlidir. Söz başları kırmızıdır. Baş tarafı eksiktir. Alfabe ve yazı türü nesih olup istinsah tarihi 1125'tir.

6. 19 Hk 3518. 265x180-205x130 mm. ölçülerindeki nüsha, 254 varak, 29 satırlı, sırtı siyah, gömme salbek şemseli, zencirekli, mıklebli kahverengi meşin ciltlidir. Söz başları ve cetveller kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesihdir.

7. 19 Hk 3631. 220x150-160x120 mm. ölçülerindeki nüsha, 455 varak, 19 satırlı, sırtı kahverengi meşin, kurt yenikli mukavva ciltlidir. Sayfa kenarları hâşiyeli, söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesih olup istinsah tarihi 1102'dir.

mm. ölçülerindeki nüsha, 145a-195b varak, 38 satır, miklebli yaldız, şemse ve zencirekli. Kahverengi meşin cilt şeklinde yazılmıştır. Alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Arapçadır.

Eserin kütüphanede bir başka nüshası daha mevcuttur.²⁹

el-Ehâdîsü'l-hisân fî fazli't-taylasan: es-Süyûtî. (19 Hk 379/5. 210x150-150x95 mm. ölçülerindeki nüsha, 106b-128a varak, 21 satırlı, sırtı bordo meşin, üzeri ebru kaplı mukavva ciltlidir. Çaharkuşe bordo meşin, ebru kaplı mahfaza içindedir. Alfabe ve yazı türü nesih kırmasıdır. Dili Arapçadır.

Sübülü'n-necât fî vâlideyi'n-Nebî: es-Süyûtî. 19 Hk 377/7. 205x140-160x90 mm. ölçülerindeki nüsha 94a-99b varak, 23 satırlı, çaharkuşe bordo meşin, üzeri ebru kâğıt kaplı mukavva ciltli olup söz başları kırmızıdır. Mahfazası çaharkuşe bordo meşin, üzeri ebru kâğıt kaplı mukavvadır. Alfabe ve yazı türü nestaliktir. Dili Arapçadır.

Künûzü'l-hakâik fî hadîsi hayri'l-halâik: Zeynüddîn Muhammed b. Tâculârifîn b. Ali el-Münâvî (öl. 1031/1622). 19 Hk 3614. 210x145-160x105 mm. ölçülerindeki nüsha, 104 varak, 25 satır, çaharkuşe kahverengi meşin üzeri mukavva ciltlidir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesih olup istinsah tarihi 1021'dir. Dili Arapçadır.

Kütüphanede bir başka nüshası daha mevcuttur.³⁰

Şerhu'l-münebbihât ale'l-İsti'dâd li-yevmi'l-mî'âd: 19 Hk 1047/4. 190x140-170x80 mm. ölçülerindeki nüsha 58b-90b varak, 25 satırlı, miklepli, salbek şemseli kahverengi meşin ciltlidir. Ok ve yay filigranlıdır. Alfabe ve yazı türü Arap harfli talik olup dili Türkçedir.

6. Şemâil Türü Eserler

eş-Şifâ bi-ta'rîfi hukûki'l-Mustafâ: Ebü'l-Fazl İyâz b. Mûsâ b. İyâz el-Yahsubî (öl. 544/1149). 19 Hk 3524. 265x185-200x125 mm. ölçülerindeki nüsha 213 varak, 21 satırlı, çaharkuşe, sırtı ve sertabı kahverengi deri, ebru kâğıt kaplı cilt, söz başları kırmızı, mahfazalıdır. Alfabe ve yazı türü harekeli nesih olup istinsah tarihi 807'dir. Dili Arapçadır.

²⁹ 19 Hk 796/5. 210x160-180x120 mm. ölçülerindeki nüsha, 28b-30a varak, 33 satır, sırtı siyah meşin, üzeri ebru kâğıt kaplı mukavva ciltli olup söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nestaliktir.

³⁰ 19 Hk 375. 215x170-170x115 mm. ölçülerindeki nüsha, 102 varak, 25 satır, salbek şemseli, yaldız zencirekli, kahverengi meşin miklebli ciltlidir. Söz başları kırmızı ve sayfa kenarları yaldız cetvelli çift sütunludur. Çaharkuşe kahverengi ebru kâğıt kaplı mahfaza içindedir. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Çorum Müftüsü Süleyman Feyzi'ye ait 1201 tarihli vakıf mührü vardır.

Eserin birden fazla nüshası mevcuttur.³¹

7. Erbaîn/40 Hadis Türü Eserler

el-Ehâdîsü'l-erbaûn: Şerefüddîn Ebü'l-Fetih el-Hüseyin b. Alî el-Hüseyinî (öl. 374/985). 19 Hk 5563/6. 155x110-120x83 mm. ölçülerindeki nüsha 97b-99b varak, 19 satırlı, şemseli, miklebli, kahverengi meşin ciltlidir. Söz başları kırmızıdır. Başı ve sonu eksiktir. Alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Arapçadır.

el-Ehâdîsü'l-erbaûn: en-Nevevî. 19 Hk 1217. 155x212 mm. ölçülerindeki nüsha 151 varak, 17 satırlı olup istinsah tarihi 1143'tür. Dili Türkçedir.

³¹ 1. 19 Hk 246. 280x180-200x70 mm. ölçülerindeki nüsha 202 varak, 21 satırlı, şemseli, miklebli, kahverengi meşin ciltli, çaharkuşe kırmızı meşin üzeri ebru kâğıt kaplı mukavva mahfazalıdır. Alfabe ve yazı türü taliktir. Süleyman Feyzi'ye ait 1201 tarihli vakıf mührü vardır.

2. 19 Hk 3649. 195x125-130x65 mm. ölçülerindeki nüsha 275 varak, 21 satırlı, zencirekli, köşebentli, çiçek motifli, gömme şemseli, miklebli kahverengi meşin mihrabiyeli mavi kahverengi müzehhep tezhipli 1b, 2a altın yaldızlı, söz başları, çift cetvel kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesih kırmasıdır. Beşiktaş Muhafızı Ferit Hasan Paşa'nın Çorum'daki kütüphanesine ait vakıf mührü vardır.

3. 19 Hk 3613. 210x130-150x65 mm. ölçülerindeki nüsha 256 varak, 21 satırlı, gömme yaldızlı, şemseli, zencirekli kahverengi meşin ciltli, söz başları kırmızı, yaldızlı cetvel, yaldız mihrabiyeli, hâşiyelidir. Alfabe ve yazı türü talik kırmasıdır. İstinsah tarihi 1140'tır.

4. 19 Hk 3514. 260x180-190x115 mm. ölçülerindeki nüsha 224 varak, 21 satırlı, salbek şemseli, zencirekli, köşebentli, kırmızı meşin ciltli, söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. İstinsah tarihi 915'tir.

5. 19 Hk 18779. 210x162-160x82 mm. ölçülerindeki nüsha V+1b-345 varak, 17 satırlı, siyah meşin, şemseli cilt, söz başları ve keşideler kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü harekeli nesihdir. İstinsah tarihi 1194'tür. Başta fihrist sonda eser ile ilgili tarih düşülen bir methiye vardır.

6. 19 Hk 3615. 210x120-150x65 mm. ölçülerindeki nüsha 6+343 varak, 17 satırlı, gömme yaldızlı, şemseli, kahverengi miklebli meşin ciltli, söz başları kırmızı cetvelli, sayfa kenarları yer yer hâşiyelidir. Alfabe ve yazı türü harekeli nesihdir. İstinsah tarihi 1160'tır.

7. 19 Hk 3599. 220x160-150x80 mm. ölçülerindeki nüsha 179 varak, 17 satırlı, sırtı mavi bez, üzeri yıpranmış kâğıt kaplı mukavva ciltli, söz başları ve keşideler kırmızı, cetvelli. 1b'de mihrabiye bulunup yer yer hâşiyelidir. Alfabe ve yazı türü harekeli nesihdir.

8. 19 Hk 3629. 220x135-155x65 mm. ölçülerindeki nüsha V+338 varak, 17 satırlı, gömme salbek şemseli, siyah meşin ciltli, söz başları çift cetvel kırmızı, 1b renkli desenli mihrabiyelidir. Alfabe ve yazı türü nestaliktir. İstinsah tarihi 1190'dır. Çorum Müftüsü Süleyman Feyzi'nin vakıf mührü bulunmaktadır.

Eserin kütüphanede diğer nüshaları da kayıtlıdır.³²

el-Erbaûn hadîsen: Şehîdi Evvel Muhammed b. Mekkî el-Cizzînî (öl. 786/1384). 19 Hk 401/1. 180x90-115x35 mm. ölçülerindeki nüsha 1b-58b varak, 15 satırlı, sırtı siyah bez kaplı, kırmızı mukavva ciltli, söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Dili Arapçadır.

Ehâdîsü Erbaîne'l-kudsiyye: Cemâlüddîn Muhammed b. Muhammed b. Muhammed et-Tebrizî el-Aksarâyî (öl. 791/1388). 19 Hk 402/10. 180x135-145x105 mm. ölçülerindeki nüsha 77b-85a varak, 19 satırlı, sırtı siyah meşin, üzeri ebru kaplı ciltlidir. Alfabe ve yazı türü bozuk nesihdir. Dili Arapçadır.

Erbaüne hadîsen: es-Süyûtî. 19 Hk 377/1. 205x140-130x80 mm. ölçülerindeki nüsha, 1b-19a varak, 21 satırlı, çaharkuşe bordo meşin, ebru kaplı, miklebli mukavva ciltlidir. Çaharkuşe bordo meşin, üzeri ebru kaplı mukavva bir mahfazası vardır. Alfabe ve yazı türü nestaliktir. Dili Arapçadır.

Terceme-i hadîsi'l-erbaîn (Miftâh-ı Fütûhât): Hâkânî Mehmed Bey Ayaspaşazâde Mehmed b. Abdülcelîl el-İstanbulî (öl. 1015/1606). 19 Hk 388/1. 200x120-160x65 mm. ölçülerindeki nüsha 1b-170b varak, 25 satırlı, çaharkuşe bordo meşin, üzeri ebru kâğıt kaplı mukavva miklebli ciltli, mülevven yaldızlı mihrabiyelidir. Alfabe ve yazı türü taliktir. İstinsah tarihi 1117'dir. Dili Türkçedir.

Erbaüne hadîsen: Muhammed b. Ebi Bekir ed-Dımaşkî el-Uşfûrî (öl. ?). 19 Hk 20954. 198x140-125x73 mm. ölçülerindeki nüsha 76 varak, 13 satırlı, kâğıt kaplı mukavva ciltlidir. Alfabe ve yazı türü nesih kırmasıdır. Dili Arapçadır.

³² 1. 19 Hk 1215. 122x183 mm. ölçülerindeki nüsha 154 varak, 15 satırlı, meşin ciltli, istinsah tarihi 822'dir.

2. 19 Hk 876. 155x205 mm. ölçülerindeki nüsha 204 varak, 25 satırlı, meşin ciltli, istinsah tarihi 1055'tir.

3. 19 Hk 3655/1. 160x110-115x75 mm. ölçülerindeki nüsha 15 varak, 12 satırlı, sırtı siyah bez kaplı mukavva ciltli, söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesih kırmasıdır.

4. 19 Hk 3243/3. 232x170-175x120 mm. ölçülerindeki nüsha 130b-139a varak, 21 satırlı, sırtı vişne rengi meşin, üstü şemseli, zencirekli, köşebentli, miklebli kahverengi meşin ciltlidir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Hatimede eserin 668/1269 de telif edildiği yazılıdır.

5. 19 Hk 3235/3. 180x135-120x90 mm. ölçülerindeki nüsha 155b-165b varak, 13 satırlı, salbek şemseli, zencirekli vişne rengi meşin ciltlidir. Şirazesini kısmen dağınık, keşideler kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü taliktir.

6. 19 Hk 3251/2. 160x100-115x70 mm. ölçülerindeki nüsha 23b-98b varak, 13 satırlı, sırtı siyah bez, üzeri kâğıt kaplı mukavva ciltlidir. Söz başları ve keşideler kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. İstinsah tarihi 1168'dir.

Eserin birden fazla nüshası mevcuttur.³³

Erbaûne hadîsen: Hasan b. Nasûh b. Fîrûz ed-Dümnevî el-Bosnevî (öl. ?). 19 Hk 1486/4. 205x150-157x97 mm. ölçülerindeki nüsha 72b-76b varak, 21 satırlı, çaharkuşe kahverengi meşin miklebli ebru kaplı ciltlidir. Mahfazası çaharkuşe bordo meşin, ebru kaplıdır. Alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Arapçadır.

Şerhu'r-recebiyye: Abdullah b. Bahâuddîn Muhammed b. Abdillâh (öl. ?). 19 Hk 901. 150x205 mm. ölçülerindeki nüsha 109 varak, 19 satır, meşin ciltli olup istinsah tarihi 1013'tür. Dili Arapçadır.

Çihil hadîs: Müellifi tespit edilememiştir. 19 Hk 3189/1. 200x140-150x75 mm. ölçülerindeki nüsha 1b-9a varak, 5 satırlı, sırtı siyah meşin, üzeri vişne rengi mukavva ciltlidir. Alfabe ve yazı türü talik olup dili Farsçadır.

Erbaûne hadîsen: 19 Hk 3608/5. 220x150-170x120 mm. ölçülerindeki nüsha 144a-155b varak, 29 satırlı, sırtı siyah bez, üzeri desenli kâğıt kaplı mukavva ciltlidir. Keşideler siyahtır. Sonu eksiktir. Alfabe ve yazı türü talik kırmasıdır. Dili Arapçadır.

Erbaûne hadîsen: 19 Hk 23277/6. 222x169-185x115 mm. ölçülerindeki nüsha 32b-35a varak, 25 satırlı, yeşil renkte, zencirekli meşin ciltlidir. Alfabe ve yazı türü nesih kırmasıdır. Dili Arapçadır.

el-Ehâdîsü'l-erbaûn: 19 Hk 3627/1. 210x145-160x75 mm. ölçülerindeki nüsha XII+1b-4a varak, 17 satırlı, sırtı meşin, ebru kaplı ciltlidir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü talik kırmasıdır. Dili Arapçadır. IX b- XII b arasında fihrist vardır.

³³ 1. 19 Hk 14470. 235x180-160x90 mm. ölçülerindeki nüsha 36 varak, 19 satırlı, yıpranmış mukavva ciltli, söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü talik kırması olup istinsah tarihi 1277'dir.

2. 19 Hk 3650/1. 195x105-140x60 mm. ölçülerindeki nüsha 1b-31b varak, 19 satırlı, miklebli, şemseli siyah meşin ciltli, söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü taliktir.

3. 19 Hk 3424/2. 220x160-150x80 mm. ölçülerindeki nüsha 64b-110b varak, 19 satırlı, sırtı siyah meşin desenli, desenli kâğıt kaplı ciltlidir. Alfabe ve yazı türü nesih kırması olup istinsah tarihi 1205'tir.

4. 19 Hk 14472. 225x150-160x80 mm. ölçülerindeki nüsha 63 varak, 15 satırlı, sırtı kahverengi meşin, üzeri desenli kâğıt kaplı mukavva ciltlidir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesih olup istinsah tarihi 1274'tür.

5. 19 Hk 3636/1. 250x150-140x70 mm. ölçülerindeki nüsha 1a-51b varak, 17 satırlı, çaharkuşe sırtı siyah meşin, kâğıt kaplı ciltlidir. Sayfa kenarları hâşiyeli, söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesih kırmasıdır. Sonunda 15 sayfalık çeşitli konularda mevize ve zikir konusunda bir makale vardır.

Erbaûne hadîsen: 19 Hk 2068/3. 223x168-205x140 mm. ölçülerindeki nüsha 13a-16b varak, satır sayıları değişiktir, kenarları onarılmış, siyah meşin ciltlidir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Arapçadır.

Erbaûne hadîsen: 19 Hk 398/2. 190x125-145x65 mm. ölçülerindeki nüsha 21b-28a varak, 25 satırlı, sırtı siyah meşin, üzeri mavi kâğıt kaplı mukavva ciltlidir. Söz başları kırmızıdır. Cetveller yaldızlıdır. Alfabe ve yazı türü nesih kırmasıdır. Dili Arapçadır. Her ne kadar Erbaûn diye de isimlendirilse de muhtevasında 42 hadis mevcuttur.

Erbaûne hadîsen: 19 Hk 3636/5. 250x150-140x70 mm. ölçülerindeki nüsha 108b-111b varak, 17 satırlı, çaharkuşe sırtı siyah meşin, desenli kâğıt kaplı ciltlidir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Arapçadır.

Erbaûne hadîsen: 19 Hk 402/6. 180x130-140x85 mm. ölçülerindeki nüsha 45a-47a varak, 19 satırlı, sırtı siyah meşin, üzeri ebru kaplı mukavva ciltlidir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesih kırmasıdır. Dili Arapçadır.

Erbaûne hadîsen: 19 Hk 3696/4. 195x115-145x75 mm. ölçülerindeki nüsha 35b-41b varak, 13 satırlı, sırtı bez, desenli kâğıt kaplı mukavva ciltlidir. Cetveller kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesih kırmasıdır. Dili Arapçadır.

Erbaûne hadîsen: 19 Hk 4029/5. 200x135-150x80 mm. ölçülerindeki nüsha 49b-53a varak, 11 satırlı, siyah meşin ciltlidir. Alfabe ve yazı türü talik kırmasıdır. Dili Arapçadır.

el-Ehâdîsü'l-erbaûn: 19 Hk 1214. 122x176 mm. ölçülerindeki nüsha, 34 varak, 22 satırlı, meşin ciltli olup istinsah tarihi 933'tür. Dili Arapçadır.

8. Mütevatir Hadis İle İlgili Eserler

el-Ezhâru'l-mütenâsire fî ahbâri'l-mütevâtire: es-Süyûtî. 19 Hk 3192/7. 215x155-160x100 mm. ölçülerindeki nüsha, 97b-110b varak, 21 satırlı, şemseli, zencirekli, köşebentli kahverengi meşin ciltlidir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Dili Arapçadır.

Laktü'l-leâli'l-mütenâsire fî'l-ehâdîsi'l-mütevâtire: Ebü'l-Feyz Muhammed Murtaza el-Hüseynî ez-Zebîdî (öl. 1205/1791). 19 Hk 3191/2. 212x158-170x100 mm. ölçülerindeki nüsha, 28b-48b varak, 23 satırlı, çaharkuşe kahverengi meşin, üzeri yıldız desenli kâğıt kaplı mukavva ciltlidir. Keşideler kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Arapçadır. Eserin başında Çorum Müftüsü Ahmet Feyzi'nin vakıf mührü vardır.

Kütüphanede eserin bir nüshası daha mevcuttur.³⁴

³⁴ 1. 19 Hk 976/2. 215x155-160x90 mm. ölçülerindeki nüsha, 4b-18a varak, 35 satırlı, sırtı

9. Kudsi Hadisler İle İlgili Eserler

el-Ehâdîsü'l-kudsiyye ve'l-kelimetü'l-insiyye: Ali el-Kârî. 19 Hk 1459/8. 220x160-170x90 mm. ölçülerindeki nüsha, 157b-161b varak, 25 satırlı, sırtı siyah bez, üzeri ebru kâğıt kaplı mukavva cilt, söz başları ve cetveller kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesih ve talik olup istinsah tarihi 1115'tir. Dili Arapçadır.

Risâletü'l-hadîsi'l-kudsi: Eserin müellifi tespit edilememiştir. 19 Hk 489/1. 215x145-130x95 mm. ölçülerindeki nüsha, VII+1b-11b varak, 10 satırlı, siyah meşin salbek şemseli mıkblebli ciltlidir. Alfabe ve yazı türü mağribî kırmasıdır. Dili Arapçadır.

Risâletü'l-i'mâl fî fazli'z-zikr bi'l-cehr: 19 Hk 600/4. 200x140-140x100 mm. ölçülerindeki nüsha, 28a-32b varak, 19 satır, sırtı siyah meşin, üstü kırmızı kâğıt kaplı mukavva ciltli olup keşideli, hâşiyelidir. Dili Arapçadır.

10. Ahkâm Hadisleri İle İlgili Eserler

el-Müntekâ fî ehâdîsi'l-ahkâm an hayri'l-enâm: Ebü'l-Berekât Mecdüddîn Abdüsselâm b. Abdillâh b. el-Hadır İbn Teymiyye el-Harrânî (öl. 652/1254). 19 Hk 1404. 250x175-210x135 mm. ölçülerindeki nüsha, 137 varak, 27 satırlı, şemseli kahverengi meşin cilt şeklinde yazılmıştır. Söz başları kırmızıdır. Çorum Müftüsü Ahmed Feyzi'ye ait 1296 tarihli vakıf mührü vardır. Alfabe ve yazı türü bozuk nesih olup istinsah tarihi 957'dir. Dili Arapçadır.

Hüsnü't-teahhüd fî ehâdîsi't-tesmiye fî't-teşehhüd: es-Süyûtî. 19 Hk 1033/4. 200x145-190x90 mm. ölçülerindeki nüsha, 36b-37a varak, 21 satırlı, sırtı siyah meşin, mavi renkte mukavva ciltlidir. Alfabe ve yazı türü nesih kırmasıdır. Dili Arapçadır.

Risâle fî ref'i'l-yedeyn fî'd-duâ: es-Süyûtî. 19 Hk 3192/1. 215x155-160x95 mm. ölçülerindeki nüsha, 1b-7b varak, 21 satırlı, şemseli, zencirekli köşebentli kahverengi meşin ciltli ve söz başları kırmızı şekilde yazılmıştır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Dili Arapçadır.

el-Minha fî's-sebha: es-Süyûtî. 19 Hk 3231/2. 190x130 mm. ölçülerindeki nüsha, 4a-5a varak, satır sayıları değişiktir, sırtı kahverengi bez, üstü ebru kâğıt kaplı mukavva ciltli olup alfabe ve yazı türü bozuk taliktir. Dili

siyah meşin, üzeri desenli kâğıt kaplı mukavva ciltlidir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü taliktir.

2. 19 Hk 390. 200x140-145x80 mm. ölçülerindeki nüsha, 30 varak, 21 satırlı, yeşil bez kaplı mukavva cilttir. Söz başları kırmızıdır. Eser, *Laktü'l-leâli'l mine'l-cevâhiri'l-gavalî* olarak da bilinir. Alfabe ve yazı türü nesih olup istinsah tarihi 1197'dir.

Arapçadır.

Tertîbü Müsnedi İmâmi'l-A'zam: Muhammed Abîd es-Sindî (öl. 1257/1841). 19 Hk 1686/2. 215x120-155x65 mm. ölçülerindeki nüsha 193b-294a varak, 29 satırlı, müzehheb, salbek şemseli, zencirekli, miklebli, yıpranmış siyah meşin ciltli, üzeri desenli kâğıt kaplı kırmızı meşin mukavva mahfazalıdır. Söz başları ve çizgiler kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü talik kırmasıdır. Dili Arapçadır.

11. Akaid Hadisleri ile İlgili Eserler

Kitâbü'l-hadîs (el-İbtihâc fî esrârî'l-mirâc): Ebü'l-Hattâb Mecdüddîn Ömer b. el-Hasen ed-Dânî (öl. 633/1235). 19 Hk 6683. 210x155-170x110 mm. ölçülerindeki nüsha, 501 varak, 23 satırlı, 2. cilttir, sırtı siyah, miklebli, zencirekli şemseli kahverengi meşin cilt, söz başları ve cetveller kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü bozuk nesihdir. Dili Arapçadır.

Ferâidü'l-kalâid alâ ehâdisi şerhi'l-akâid: Ali el-Kârî. 19 Hk 1459/10. 220x160-170x90 mm. ölçülerindeki nüsha, 168b-172a varak, 25 satır, sırtı siyah bez, üzeri ebru kâğıt kaplı mukavva ciltlidir. Söz başları ve cetveller kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nestaliktir. Dili Arapçadır. Teftâzânî'nin *Şerhu'l-akâid* adlı eserde bulunan rivayetlerin tahriri yapılmıştır.³⁵

el-Birre fî hubbi'l-hirre: Ali el-Kârî. 19 Hk 1459/7. 220x160-170x90 mm. ölçülerindeki nüsha, 155b-157b varak, 25 satırlı, sırtı siyah bez, üzeri ebru kâğıt kaplı mukavva ciltlidir. Söz başları ve cetveller kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Arapçadır.

Risâletü'l-Akâid: Müellifi tespit edilememiştir. 19 Hk 1486/5. 205x150-150x97 mm. ölçülerindeki nüsha, 77b-86b varak, 21 satırlı, çaharkuşe kahverengi meşin, miklebli ebru kâğıt kaplı ciltlidir. Mahfaza çaharkuşe bordo meşin ebru kâğıt kaplıdır. Eser 720 tarihli asıl nüshasından kopya edilmiştir. Alfabe ve yazı türü kırma nesihdir. Dili Arapçadır.

Kitâbü'l-hadîs (el-İbtihâc fî esrârî'l-mirâc): 19 Hk 381. 210x150-110x170 mm. ölçülerindeki nüsha, 505 varak, 23 satırlı, sırtı siyah meşin, üzeri şemseli, miklebli kahverengi meşin ciltli, söz başları ve cetveller kırmızıdır. Baş ve sonu eksiktir. Alfabe ve yazı türü değişikdir. Dili Arapçadır. Çorum Müftüsü Ahmed Feyzi'ye ait 1296 tarihli vakıf mührü vardır.

Kitâbü'l-hadîs: 19 Hk 382. 210x150-170x110 mm. ölçülerindeki nüsha, 497 varak, 23 satırlı, sırtı siyah meşin, üzeri ebru kaplı mukavva ciltli, söz

³⁵ Yusuf Şevki Yavuz, "Şerhu'l-'akaidi'n-Nesefiyye", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1989), 2/217-219.

başları ve cetveller kırmızıdır. Başı ve sonu eksiktir. Alfabe ve yazı türü nesih kırmasıdır. Dili Arapçadır.

12. Âdâb Hadisleri İle İlgili Eserler

Nisâbü'l-ahbâr li-tezkireti'l-ahyâr: Ebû Muhammed Sirâcüddîn Ali b. Osmân b. Muhammed el-Ûşî el-Fergânî (öl. 575/1179). 19 Hk 1516/2. 204x150-138x76 mm. ölçülerindeki nüsha 187b-228 varak, 21 satırlı, çaharkuşe kahverengi meşin, üzeri yeşil desenli kâğıt kaplı, mıklebli, ciltlidir. Sayfa kenarlarında hâşiyeler bulunmaktadır. Alfabe ve yazı türü nesih kırmasıdır. Dili Arapçadır.

Riyâzü's-sâlihîn: en-Nevevî. 19 Hk 490. 207x155-142x103 mm. ölçülerindeki nüsha, 256 varak, 17 satırlı, üzeri yeşil bez kaplı mıklebli ciltlidir. Alfabe ve yazı türü kırma nesih olup istinsah tarihi 996'dır. Dili Arapçadır.

Meşâriku'l-envâri'l-kudsiyye fî beyâni'l-uhûdi'l-muhammediyye: Ebü'l-Mevâhib Abdülvehhâb b. Ahmed b. Ali eş-Şarânî (öl. 973/1565). 19 Hk 3215. 210x155-170x95 mm. ölçülerindeki nüsha, VII+307 varak, 23 satırlı, salbek şemseli zencirekli köşebentli kahverengi meşin ciltlidir. Söz başları ve keşideler kırmızı mıklebli olup alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Arapçadır.

13. Meşhur Hadislerle İlgili Eserler

el-Makâsîdü'l-hasene fî kesîrin mine'l-ehâdîsi'l-müştehire ale'l-elsine: Ebü'l-Hayr Muhammed b. Abdirrahman b. Muhammed es-Sehâvî (öl. 902/1497). 19 Hk 14473. 180x130-135x90 mm. ölçülerindeki nüsha, 219 varak, 21 satırlı, gömme şemseli, zencirekli siyah meşin mıklebli ciltli, söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nestalik olup istinsah tarihi 940'tır. Dili Arapçadır.

14. Fiten ve Melâhim İle İlgili Eserler

et-Tenbîh (et-Tenbi'e) bi-men yebasühullâhü alâ re'si külli mie: es-Süyûtî. 19 Hk 3192/3. 215x155 mm. ölçülerindeki nüsha, 21b-38b varak, 21 satırlı, şemseli, zencirekli, köşe bentli kahverengi meşin ciltlidir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Dili Arapçadır.

Tuhfetü'l-mühtedîn bi-esmâi'l-müceddidîn: es-Süyûtî. 19 Hk 3192/4. 215x155 mm. ölçülerindeki nüsha, 38a-39a varak, satır sayıları değişiktir, şemseli, mıklebli, köşebentli, kahverengi meşin ciltli olup söz başları ve duracaklar kırmızıdır. Eser manzumdur. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Dili Arapçadır.

15. Hâşiye Türü Eserler

Tenbîhu'l-enzâr alâ mâ vakaa fî Mebâriki'l-izhâr: Ebû Abdillah

Muhammed b. Ahmed el-İznîkî Vahyîzâde (öl. 1018/1609). 19 Hk 3600/1. 220x160-160x80 mm. ölçülerindeki nüsha, 1b-5b varak, 25 satırlı, gömme salbek şemseli, zencirekli, mıklebli siyah meşin ciltli, söz başları ve çizgiler kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü talik kırması olup istinsah tarihi 1174'tür. Dili Arapçadır.

Hâşiye alâ şerhi nüzheti'n-nazar: İbrâhîm b. Süleymân b. İbrâhîm el-Halebî el-Kürdî (öl. 1071/1660-1). 19 Hk 6690. 210x160-155x100 mm. ölçülerindeki nüsha, 21 varak, 19 satır, ciltsiz olup söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. İstinsah tarihi 1132'dir. Dili Arapçadır.

Tavzîhu't-tavzîh: 19 Hk 411. 210x150-170x35 mm. ölçülerindeki nüsha, 170 varak, 25 satırlı, sırtı siyah meşin, gömme yıldız şemseli, bordo meşin ciltlidir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Arapçadır.

16. Zeyil Türü Eserler

Ziyâdetü'l-câmi: es-Süyûtî. 19 Hk 1147. 180x265 mm. ölçülerindeki nüsha, 214 varak, 31 satırlı, meşin ciltlidir. Dili Arapçadır.

Kütüphanede eserin bir başka nüshası da kayıt altına alınmıştır.³⁶

17. Ricâl Türü Eserler

Esmâü'r-ricâl fî'l-hadîs: es-Sehâvî. 19 Hk 249. 250x130-180x90 mm. ölçülerindeki nüsha, 429 varak, 25 satırlı, şemseli, köşebentli, mıklebli kırmızı meşin ciltlidir. Mahfazası, çaharkuşe kırmızı meşin, üzeri ebru kaplı mukavvadır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Dili Arapçadır.

18. Şerh Türü Eserler

Araştırmamız kapsamında Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde ilki usul diğeri de hadislere yönelik olmak üzere iki ayrı şerh çalışması tespit edilmiştir. Bu aşamada öncelikle hadis usulüne ilişkin sonra da hadis şerhlerine yönelik mahtût nüshalar hakkında bilgi vereceğiz;

18.1. Hadis Usulü Şerhleri

Şerhu usûli'l-hadîs: Dâvûd b. Muhammed el-Karsî el-Hanefî (öl. 1169/1756). 19 Hk 3657. 240x160-140x65 mm. ölçülerindeki nüsha, 20 varak, 17 satırlı, sırtı siyah bez, ebru kâğıt kaplı mukavva ciltli, çizgiler kırmızı şekilde yazılmış, alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Arapçadır.

Şerhu usûli'l-hadîs li'l-Birgîvî diye de tanınan bu eserin Süleymaniye, Beyazıt Devlet Kütüphanesi ve diğeri bazı kütüphanelerde birçok nüshası

³⁶ 19 Hk 247. 280x120-180x90 mm. ölçülerindeki nüsha, 204 varak, 31 satırlı, şemseli, zencirekli, mıklebli, bordo meşin ciltli, üzeri desenli kâğıt kaplı kırmızı meşin mukavva mahfazalıdır. Söz başları kırmızıdır. Eser Buhârî'nin şerhi olup 1. cildir. Alfabe ve yazı türü nesihdir.

bulunmaktadır.³⁷

Şerhu kasîdeti'l-garâmiyye: İbn Abd el-Hâdî (öl. ?). 19 Hk 2391/3. 205x150-140x90 mm. ölçülerindeki nüsha 87a-89b varak, 21 satırlı, sırtı meşin, üzeri ebru kâğıt kaplı mukavva ciltlidir ve asıl metin kırmızıdır. Bordo meşin muhafazası vardır. Sonu eksiktir. Alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Arapçadır. Eserin sonunda ise Hz. Peygamber'e ait bir rukye mevcuttur.

Şerhu kasîdeti'l-garâmiyye: Yahyâ b. Abd er-Rahmân el-İsfahânî (öl.?). 19 Hk 412/2. 205x145-155x95 mm. ölçülerindeki nüsha 6b-11a varak, 23 satırlı, sırtı bordo meşin üzeri desenli kâğıt kaplı mukavva ciltli ve asıl metin kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nestaliktir. Dili Arapçadır. Telif tarihi 964 olup Şihabüddîn İşbilî'nin *Şerhu manzumeti ibn ferah* adlı eserinin şerhidir

Şerhu'l-kasîdeti'l-garâmiyye: Kayıtlarda yazar adına rastlanılmamıştır. 19 Hk 3626/2. 210x150-150x85 mm. ölçülerindeki nüsha 8a-10b varak, 21 satırlı, sırtı meşin üzeri ebru kâğıt kaplı mukavva cilt şeklinde yazılmıştır. Söz başları ve cetveller kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü talik kırmasıdır. Dili Arapçadır.

Şerhu nazmi nuhbeti'l-fiker: Müellif ismi tespit edilememiştir. 19 Hk 2019/1. 235x185-175x110 mm. ölçülerindeki nüsha 1b-15a varak, 21 satırlı, sırtı sarı bez, desenli kâğıt kaplı mukavva ciltli şekilde yazılmıştır. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesih kırmasıdır. Dili Arapçadır. 15b-16b arasında fihrist bulunmaktadır.

18.2. Rivayet Türü Eser Şerhleri

18.2.1. Muvatta Şerhleri

Şerhu'l-muvatta: Ali el-Kârî. 19 Hk 994. 185x280 mm. ölçülerindeki nüsha 276 varak, 27 satır, meşin ciltli olup istinsah tarihi 1013'tür. Dili Arapçadır.

18.2.2. Buhârî Şerhleri

Şevâhidü't-tavzîh ve't-tashîh li-müşkilâti'l-câmiî's-sahîh: Ebû Abdillâh Cemâlüddîn Muhammed b. Abdillâh b. Mâlik et-Tâ'î el-Endelüsî el-Ceyyânî (öl. 672/1274). 19 Hk 397/1. 190x130-135x85 mm. ölçülerindeki nüsha, 1b-77a varak, 17 satırlı, sırtı ve sertabı kahverengi meşin, üzeri sarı mukavva miklebli ciltli, söz başları kırmızıdır. Çaharkuşe bordo meşin üzeri ebru kâğıt kaplı mukavva muhafazası vardır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Dili Arapçadır. Buhârî'nin hadislerinde var olduğu söylenen irap hatalarına yönelik telif

³⁷ Cemil Akpınar, "Dâvûdi Karsî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1994), 9/29-32.

edilmiş bir eserdir.³⁸

İrşâdü's-sârî li-şerhi Sahîhi'l-Buhârî: Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed b. Ebi Bekir el-Mısırî el-Kastallânî (öl. 923/1517). 19 Hk 893/1. 155x210 mm. ölçülerindeki nüsha 416 varak, 27 satırlı, meşin ciltlidir. Dili Arapçadır.

Eserin, Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde diğer nüshaları da mevcuttur.³⁹

18.2.3. Müslim Şerhleri

Şerhu Câmiî's-sahîh: en-Nevevî. 19 Hk 3606. 220x150-170x100 mm. ölçülerindeki nüsha 346 varak, 27 satırlı, sırtı bordo meşin üzeri siyah meşin ciltli, yaldız cetveli, söz başları kırmızı ve mihrabiyelidir. Çaharkuşe bordo meşin üzeri ebru kâğıt kaplı mahfazalıdır. Alfabe ve yazı türü talik kırmasıdır. Dili Arapçadır. Çorum Müftüsü Ahmed Feyzi'ye ait 1299 tarihli vakıf mührü vardır.

18.2.4. Tirmizî Şerhleri

Kütü'l-mugtezî alâ Câmiî't-Tirmizî: es-Süyûtî. 19 Hk 3641. 205x150-150x90 mm. ölçülerindeki nüsha, 230 varak, 21 satırlı, miklebli, sırtı sarı, salbek şemseli kahverengi ciltli, söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Arapçadır. Çorum Müftüsü Ahmet Feyzi'ye ait 1299 tarihli vakıf kaydı vardır.

18.3. Câmiu's-Sağîr Şerhleri

el-Kevkebü'l-münîr bi-şerhi'l-Câmiî's-sağîr: Şemsüddin Muhammed b. Abdirrahman b. Ali el-Kâhirî el-Alkamî (öl. 969/1561). 19 Hk 244. 290x200-240x150 mm. ölçülerindeki nüsha 250 varak, 35 satır, yeşil bez kaplı, miklebli

³⁸ Açıklama için bk. Sedat Tuna, "Nahiv Kaidelerinin Belirlenmesinde Hadislerin İstişhad Olarak Kullanılması", *Darulhadis İslami Araştırmalar Dergisi* 7 (2024), 165.

³⁹ 1. 19 Hk 893/2. 155x210 mm. ölçülerindeki nüsha 616 varak, 27 satırlı, meşin ciltli, istinsah tarihi 1084'tür.

2. 19 Hk 893/3. 145x215 mm. ölçülerindeki nüsha 584 varak, 27 satırlı, meşin ciltli, istinsah tarihi 1086'dır.

3. 19 Hk 893/4. 150x215 mm. ölçülerindeki nüsha 621 varak, 27 satırlı, meşin ciltlidir. İstinsah tarihi 1089'dur.

4. 19 Hk 893/5. 160x210 mm. ölçülerindeki nüsha 723 varak, 27 satırlı, meşin ciltli, istinsah tarihi 1093'tür.

5. 19 Hk 893/6. 160x210 mm. ölçülerindeki nüsha 310 varak, 27 satırlı, meşin ciltlidir.

6. 19 Hk 893/7. 160x210 mm. ölçülerindeki nüsha 625 varak, 27 satırlı, meşin ciltli, istinsah tarihi 1093'tür.

7. 19 Hk 893/8. 160x210 mm. ölçülerindeki nüsha 428 varak, 27 satırlı, meşin ciltlidir. İstinsah tarihi 1094'tür.

meşin ciltlidir. Çaharkuşe kırmızı meşin üzeri ebru kâğıt kaplı mukavva mahfazalıdır. Alfabe ve yazı türü nesih olup istinsah tarihi 1003'tür. Dili Arapçadır. Çorum Müftüsü Süleyman Feyzi'ye ait 1201 tarihli vakıf mührü vardır.

Eserin farklı nüshaları bulunmaktadır.⁴⁰

Feyzü'l-kadîr şerhu'l-Câmiî's-sağîr: el-Münâvî. 19 Hk 3472. 310x220-230x130 mm. ölçülerindeki nüsha 720 varak, 31 satırlı, 1. cilttir. Şemseli, miklebli kahverengi meşin ciltlidir. Şirazesı dağmıktır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Dili Arapçadır.

Eserin farklı nüshaları da bulunmaktadır.⁴¹

⁴⁰ 1. 19 Hk 245. 290x200-200x190 mm. ölçülerindeki nüsha 215 varak, 35 satırlı, yeşil bez kaplı, şemseli, miklebli meşin ciltlidir. Çaharkuşe ebru kâğıt kaplı mukavva mahfazalıdır. Alfabe ve yazı türü nesih olup istinsah tarihi 1006'dır. Süleyman Feyzi'ye ait 1201 tarihli vakıf mührü vardır.

2. 19 Hk 243. 290x210-200x100 mm. ölçülerindeki nüsha 202 varak, 31 satırlı, yeşil bez kaplı, miklebli meşin ciltli, çaharkuşe kırmızı meşin üzeri ebru kâğıt kaplı mukavva mahfazalıdır. Alfabe ve yazı türü nesih olup istinsah tarihi 1177'dir. Süleyman Feyzi'ye ait 1201 tarihli vakıf mührü vardır.

3. 19 Hk 242. 290x190-190x100 mm. ölçülerindeki nüsha 280 varak, 31 satır, yeşil bez kaplı, şemseli, miklebli kahverengi meşin ciltli, çaharkuşe kırmızı meşin üzeri ebru kâğıt kaplı mukavva mahfazalıdır. Alfabe ve yazı türü taliktir. Süleyman Feyzi'ye ait 1201 tarihli vakıf mührü vardır.

⁴¹ 1. 19 Hk 844/1. 210x300 mm. ölçülerindeki nüsha 520 varak, 31 satırlı, meşin ciltli olup istinsah tarihi 1087'dir.

2. 19 Hk 844/2. 210x300 mm. ölçülerindeki nüsha 565 varak, 31 satırlı, meşin ciltli, istinsah tarihi 1087'dir.

3. 19 Hk 844/3. 210x300 mm. ölçülerindeki nüsha 478 varak, 31 satırlı, meşin ciltli şekilde yazılmıştır.

4. 19 Hk 236. 300x200-210x130 mm. ölçülerindeki nüsha 525 varak, 33 satırlı olup alfabe ve yazı türü taliktir. İstinsah tarihi 1097'dir.

5. 19 Hk 3540. 260x195-175x120 mm. ölçülerindeki nüsha, 126 varak, 25 satırlı, selçukî şemseli, cetvelli, bordo sahtiyani meşin ciltlidir. Yazım şekli mensur/manzum. Alfabe ve yazı türü nesih kırması olup istinsah tarihi 933'tür.

6. 19 Hk 237. 300x200-210x120 mm. ölçülerindeki nüsha 545 varak, 33 satır, olup 2. cilttir. Yeşil bez kaplı, şemseli miklebli meşin ciltlidir. Çaharkuşe kırmızı meşin, üzeri ebru kaplı mukavva mahfazalıdır. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü taliktir. Eserin bir başka nüshası daha mevcuttur.

7. 19 Hk 3473. 310x200-230x130 mm. ölçülerindeki nüsha 723 varak, 31 satır, 2. cilttir. Şemseli, miklebli açık kahverengi meşin ciltli olup sayfalar cetvellidir. Alfabe ve yazı türü nesihdir.

8. 19 Hk 3474. 310x200-230x130 mm. ölçülerindeki nüsha 571 varak, 31 satırlı, 3. cilttir.

et-Teysîr bi-şerhi'l-Câmiî's-sağîr: el-Münâvî. 19 Hk 3623. 215x145-150x100 mm. ölçülerindeki nüsha 608 varak, 23 satırlı, şemseli, zencirekli, mıkblebli kahverengi meşin harap bir cilt içindedir. Söz başları kırmızı kenarları yer yer hâşiyelidir. Alfabe ve yazı türü talik kırması olup istinsah tarihi 894'tür. Dili Arapçadır.

18.4. Meşârîku'l-envâr Şerhleri

Hadâiku'l-ezhâr fî şerhi Meşârîkı'l-envâr: Vecîhüddîn Ömer b. Abdilmuhsin el-Lahmî el-Erzincânî (öl. 700/1301). 19 Hk 3555. 250x180-210x140 mm. ölçülerindeki nüsha 181 varak, 29 satırlı, salbek, gömme şemseli, zencirekli, mıkblebli, yıpranmış kahverengi cilttir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesih kırmasıdır. Dili Arapçadır.

Mebâriku'l-ezhâr fî şerhi Meşârîkı'l-envâr: Feriştahoğlu Abdüllatîf b. Abdülazîz et-Tîrevî (öl. 797/1395). 19 Hk 403. 200x130-150x70 mm. ölçülerindeki nüsha 319 varak, 21 satırlı, gömme şemseli cetveller mıkblebli siyah meşin cilt, söz başları ve keşideler kırmızıdır. Çaharkuşe bordo meşin, üzeri ebru kâğıt kaplı mukavva mahfazalıdır. Dili Arapçadır. Alfabe ve yazı türü ince talik olup 1121 tarihinde Mahmûd el-Fazî tarafından istinsah edilmiştir. Süleyman Feyzi'ye ait 1201 tarihli vakıf mühürlüdür.

Mebâriku'l-ezhâr fî şerhi Meşârîkı'l-envâr: Abdüllatîf b. Abdilaziz b. Emînüddin el-Fakîh İbn Melek el-Hanefî (öl. 821/1418'den sonra). 19 Hk 1201. 165x220 mm. ölçülerindeki nüsha 295 varak, 27 satırlı, kapsızdır. Dili Arapçadır.

Eserin kütüphanede farklı nüshaları da kayıtlıdır.⁴²

Şemseli, mıkblebli açık kahverengi meşin ciltlidir. Hadis metinleri kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesih kırması olup istinsah tarihi 1149'dur. Bir başka nüshası daha mevcuttur.

9. 19 Hk 238. 300x200-210x120 mm. ölçülerindeki nüsha 525 varak, 33 satırlı, 3. cilttir. Yeşil bez kaplı, mıkblebli, şemseli meşin ciltlidir. Çaharkuşe kırmızı meşin üzeri ebru kaplı mahfazası vardır. Alfabe ve yazı türü taliktir.

10. 19 Hk 239. 300x200-210x120 mm. ölçülerindeki nüsha 485 varak, 33 satırlı, 4. cilttir. Yeşil bez kaplı, mıkblebli, şemseli kahverengi meşin ciltlidir. Çaharkuşe kırmızı meşin, ebru kaplı mahfazası vardır. Alfabe ve yazı türü talik olup istinsah tarihi 1102'dir. Eserin farklı bir nüshası daha bulunmaktadır.

11. 19 Hk 3475. 310x200-230x130 mm. ölçülerindeki nüsha 577 yaprak, 31 satırlı, 4. cilttir. Şemseli, mıkblebli açık kahverengi meşin ciltlidir. Hadis metinleri kırmızı formalar halindedir. Alfabe ve yazı türü nesih kırması olup istinsah tarihi 1250'dir.

⁴² 1. 19 Hk 3639. 202x135-145x73 mm. ölçülerindeki nüsha 460 varak, 23 satırlı, kahverengi meşin, mıkleb ciltli, söz başları, keşideler ve cetveller kırmızı mürekkeplidir. Alfabe ve yazı türü nesih olup istinsah tarihi 1131'dir. Çorum Müftüsü

18.5. Şifa Şerhleri

Nesîmü'r-riyâz fî şerhi Şifâi'l-Kâdî İyâz: Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed b. Ömer el-Hafâcî el-Mısırî (öl. 1069/1659). 19 Hk 3592. 230x170-180x110 mm. ölçülerindeki 377 varak, 23 satırlı olup eserin 1. cildir. Şemseli, zencirekli kahverengi meşin cilt. Söz başları ve çift cetvelleri kırmızı. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Dili Arapçadır. İstinsah tarihi 1198'dir.

Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde eserin diğer nüshaları da bulunmaktadır.⁴³

Atâü'l-feyyâz alâ şerhi Şifâ-i İyâz: Yûsuf Bahri b. Sarı İmâmoğlu Mehmed (öl. 1245/1829). 19 Hk 9242. 210x165-170x130 mm. ölçülerindeki nüsha 602 varak, 19 satırlı, bez kaplı mukavva ciltlidir. Dili Arapçadır. Alfabe ve yazı türü nesih, istinsah tarihi 1360'tır.

18.6. Erbaîn Şerhleri

Şerhu'l-hadîsi'l erbaîn: Ebü'l-Meâlî Sadrüddîn el-Konevî Muhammed b. İshâk b. Muhammed el-Malatî (öl. 673/1274). 19 Hk 18780/2. 192x145-160x130 mm. ölçülerindeki nüsha 108b-150b varak, satır sayıları değişik, sırtı ve sertabı kahverengi meşin kâğıt kaplı miklebli cilt şeklinde yazılmıştır. Dili Arapçadır. Alfabe ve yazı türü taliktir.

Şerhu ehâdîsi'l-erbaîn: en-Nevevî. 19 Hk 3618/1. 210x1145-140x60 mm. ölçülerindeki nüsha 1b-40b varak, 21 satırlı, sırtı kahverengi meşin üzeri

Süleyman Feyzi'ye ait 1299 tarihli vakıf mührü vardır.

2. 19 Hk 1195. 145x200 mm. ölçülerindeki nüsha 281 varak, 25 satırlı, meşin ciltli istinsah tarihi 1063'tür.

3. 19 Hk 3600/2. 220x160-160x80 mm. ölçülerindeki nüsha 4b-470b varak, 21 satırlı, zencirekli gömme salbek şemseli, miklebli siyah meşin ciltli, söz başları ve keşideler kırmızıdır. Şukkalar vardır. Alfabe ve yazı türü nesih kırmızıdır. İstinsah tarihi 1174'tür.

⁴³ 1. 19 Hk 3593. 223x160-175x110 mm. ölçülerindeki nüsha 517 varak, 23 satırlı, 2. cilt. Şemseli, zencirekli kahverengi meşin ciltli, söz başları ve çift cetvelleri kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesih olup istinsah tarihi 1199'dür.

2. 19 Hk 3594. 230x160-175x110 mm. ölçülerindeki nüsha 573 varak, 23 satırlıdır. Eserin 3. cildir. Şemseli, zencirekli kahverengi meşin ciltli, söz başları ve çift cetvelleri kırmızı şekilde yazılmıştır. Alfabe ve yazı türü nesihdir.

3. 19 Hk 3595. 230x160-180x110 mm. ölçülerindeki nüsha 334 varak, 23 satırlı, 4. cilt. Şemseli, zencirekli kahverengi meşin ciltli, söz başları ve çift cetvelleri kırmızı şekilde yazılmıştır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. İstinsah tarihi 1199'dür.

4. 19 Hk 3596. 230x150-180x110 mm. ölçülerindeki nüsha 457 varak, 23 satırlı, 5. cilt. Şemseli, zencirekli miklebli kahverengi meşin ciltli, söz başları, asıl metin ve cetveller kırmızı şekilde yazılmıştır. Alfabe ve yazı türü nestalik olup istinsah tarihi 1200'dür.

kahverengi kâğıt kaplı mukavva ciltli, söz başları kırmızıdır. Dili Arapçadır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. İstinsah tarihi 1144'tür.

Şerhu'l-hadîsi'l erbaîn: el-Aksarâyî. 19 Hk 5563/5. 155x110-120x83 mm. ölçülerindeki nüsha 81b-97a varak, 19 satırlı, alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Arapçadır.

Şerhu erbaîne hadîsen: Şemsüddîn Ahmed b. Süleyman b. Kemâl (öl. 940/1534). 19 Hk 3224/7. 210x135-135x70 mm. ölçülerindeki nüsha 103b-118a varak, 19 satırlı, şemseli, zencirekli kahverengi meşin mukavva ciltlidir. Söz başları, cetveller ve keşideler kırmızıdır. Dili Arapçadır. Alfabe ve yazı türü nesih olup istinsah tarihi 1109'dur.

Şerhu erbaîne hadîsen: Kemâlpaşazâde. el-Hırzû's-semîn diye de bilinen bu eser 19 Hk 12973/3. 215x150-160x80 mm. ölçülerindeki nüsha 52b-73b varak, 19 satırlı, siyah meşin ciltli, söz başları ve cetveller kırmızıdır. Sondan eksiktir. Dili Arapçadır. Alfabe ve yazı türü nesihdir.

Şerhu ehâdis-i erbaîn: Ebü'l-Hayr İsmüddîn Ahmed b. Mustafa b. Halil Taşköprizâde el-Bursevî (öl. 968/1561). 19 Hk 3196/3. 190x1108-145x53 mm. ölçülerindeki nüsha, 36b-72b varak, 17 satırlı, dört köşesi eflatun bez, üzeri mavi zemin üzerine desenli kâğıt kaplı mukavva ciltli olup noktalar, söz başları ve çizgiler kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü talik kırması olup dili Türkçedir. İstinsah tarihi ise 10 Muharrem 1021'dir.

Şerhu ehâdisi'l-erbaîn: el-Birgivî. 19 Hk 3628. 210x140-155x75 mm. ölçülerindeki nüsha 189 varak, 25 satırlı, altın yıldız zencirekli, miklebli kahverengi meşin ciltlidir. Cetvelleri yaldızlı, keşide ve söz başları kırmızı, müzehhep mihrabiyelidir. Dili Arapçadır. Alfabe ve yazı türü taliktir.

Kütüphanede eserin diğer nüshaları da kayıt altına alınmıştır.⁴⁴

Ahsenü'l-hadîs fî şerhi Erbaîne hadîsen: Muhammed Şâhî b. Muhammed el-İstanbulî Okçuzâde (öl. 1039/1630). 19 Hk 3647. 200x140-150x75 mm. ölçülerindeki nüsha 166 varak, 17 satırlı, yıldız zencirekli, siyah meşin ciltlidir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Dili Türkçedir.

⁴⁴ 1. 19 Hk 3627/2. 210x145-160x75 mm. ölçülerindeki nüsha 4b-228b varak, 17 satırlı, sırtı siyah meşin üzeri ebru kâğıt kaplı mukavva ciltlidir. Alfabe ve yazı türü talik olup istinsah tarihi 1170'tir.

2. 19 Hk 380/2. 205x145-140x80 mm. ölçülerindeki nüsha 66b-130a varak, 17 satırlı, salbek şemseli, zencirekli, miklebli, bordo meşin ciltlidir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Başta üç yaprak mukaddimesi vardır.

Bu eserin kütüphanede başkaca nüshaları da mevcuttur.⁴⁵

el-Fütûhâtü'l-vehbiyye bi-şerhi'l-erbaîni'n-neveviyye: Ebû İshâk Burhânüddîn İbrâhim b. Merî eş-Şebrâhî el-Ezherî (öl. 1106/1694). 19 Hk 1213. 155x213 mm. ölçülerindeki nüsha 264 varak, 23 satır, meşin ciltli olup istinsah tarihi 1160'tır. Dili Arapçadır.

Şerhu'l-ehâdîsi'l-erbaîn: Necmüddîn el-Bağdâdî (öl. ?). 19 Hk 922. 155x215 mm. ölçülerindeki nüsha 75 varak, 25 satır, meşin ciltlidir. Dili Arapçadır.

Şerhu'l-ehâdîsi'l-erbaîn: Muhammed b. Ebi Bekir ed-Dımaşkî el-Uşfûrî (öl. ?). 19 Hk 1216. 160x200 mm. ölçülerindeki nüsha 74 varak, 15 satırdır. Dili Arapçadır.

Kütüphanede eserin bir farklı nüshası daha mevcuttur.⁴⁶

Manzûme fî şerhi erbaîn hadîs: Kayıtlarda yazar adına rastlanılmamıştır. 19 Hk 3136/1. 210x150-190x90 mm. ölçülerindeki nüsha 1b-5a varak, 25 satırlı, vişne rengi mukavva, sırtı siyah bez şeklinde yazılmıştır, sonunda kısa bir risale vardır. Alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Türkçedir.

18.7. Çeşitli Konulara İlişkin Hadis Şerhleri

Şerhu meâni'l-âsâr: Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Selâme el-Ezdî et- Tahâvî el-Hanefî (öl. 321/933). 19 Hk 3523. 265x180-215x150 mm. ölçülerindeki nüsha 194 varak, 29 satırlı, zencirekli köşebentli, salbek şemseli, miklebli kahverengi deri ciltli, söz başları kırmızı. Dili Arapçadır. Alfabe ve yazı türü taliktir.

Şerhu umdeti'l-ahkâm: Ebü'l-Feth Takiyyüddîn Muhammed b. Ali b. Vehb el-Kuşeyrî İbn Dakikul'îd (öl. 702/1303). 19 Hk 31190. 250x185-190x135 mm. ölçülerindeki nüsha 247 varak, 22 satırlı, şemseli, miklebli kahverengi meşin mukavva ciltli, söz başları kırmızıdır. Abdülganî el-Cemmâî'ye ait (öl. 600/1203) Umdetü'l-ahkâm an-Seyyidi'l-enâm adlı eserin şerhidir. Dili Arapçadır. Alfabe ve yazı türü nesih kırmasıdır.

⁴⁵ 1. 19 Hk 3654. 180x110-135x60 mm. ölçülerindeki nüsha 110 varak, 21 satırlı, çaharkuşe bordo meşin, kâğıt kaplı, miklebli, salbek şemse ve köşebentli ciltli şekilde yazılmıştır. Fihrist sayfası, yıldız mülevven olup, dibace sayfası yıldızlı, diğer sayfalar kırmızı cetvellidir. Alfabe ve yazı türü talik kırması olup dili Türkçe'dir.

2. 19 Hk 385. 200x120-150x80 mm. ölçülerindeki nüsha 100 varak, 21 satırlı, şemseli, zencirekli, miklebli bordo meşin ciltlidir. Söz başları ve keşideler kırmızıdır. Mahfazası çaharkuşe bordo meşin, ebru kaplı mukavvadır. Alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Türkçe'dir.

⁴⁶ 19 Hk 1212. 140x209 mm. ölçülerindeki nüsha 121 varak, 19 satır, meşin ciltli olup istinsah tarihi 1139'dur.

Şerhu hadîsi Ebû Rezîn el-Ukaylî: Nûruddîn Abdurrahman b. Ahmed b. Muhammed el-Câmî (öl. 898/1492). 19 Hk 1080/4. 152x95-125x72 mm. ölçülerindeki nüsha, 28b-30b varak, 15 satırlı, sırtı siyah meşin, üstü fıstıkî yeşil kâğıt kaplı mukavva ciltlidir. Cetveller müzehhep ve kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nesih olup dili Farsçadır. İstinsah tarihi 1211'dir.

Şerhu's-sudûr fî şerhi hâli'l-mevtâ fî'l-kubûr: es-Süyûtî. 19 Hk 426/1. 270x170-180x115 mm. ölçülerindeki nüsha 1b-78 varak, 33 satırlı, gömme salbek şemseli, zencirekli bordo meşin mıklebli mukavva ciltli, söz başları kırmızıdır. Dili Arapçadır. Alfabe ve yazı türü nesihdir.

Şerhu Müsnedi'l-İmâm Ebî Hanîfe: Ali el-Kârî. 19 Hk 369. 240x185-160x90 mm. ölçülerindeki nüsha 119 varak, 29 satırlı, sırtı siyah meşin, üzeri kırmızı kâğıt kaplı mukavva ciltli, söz başları kırmızıdır. Dili Arapçadır. Alfabe ve yazı türü nesih kırmasıdır.

Şerhu hısnî'l-hasîn: Ali el-Kârî. 19 Hk 3824. 215x155-150x80 mm. ölçülerindeki nüsha 547 varak, 23 satırlı, şemseli, mıklebli kahverengi meşin cilttir. Asıl metin, kırmızıyla yazılmıştır. Dili Arapçadır. Alfabe ve yazı türü talik, istinsah tarihi 1157'dir.

el-Hırzû's-semîn li'l-hısnî'l-hasîn: Ali el-Kârî. 19 Hk 3830. 205x145-150x100 mm. ölçülerindeki nüsha, 216 varak, 22 satır, sol deffe karton, sağ deffe şemseli kahverengi meşin cilttir. Dili Arapçadır. Alfabe ve yazı türü taliktir.

Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde eserin farklı nüshaları mevcuttur.⁴⁷

Şerhu'l-hadîs inneme'l-amel bi'n-niyyât: Abdülhalîm Germiyânî (öl. 1050/1645). 19 Hk 2436/13. 190x125-145x70 mm. ölçülerindeki nüsha 193a varak, 17 satırlı, mıklebli, şemseli, zencirekli kahverengi meşin cilt şeklinde yazılmıştır. Çaharkuşe bordo meşinli ebru kâğıt kaplı mukavva mahfaza içindedir. Söz başları kırmızı, cetveller yaldızlıdır. Dili Arapçadır. Alfabe ve

⁴⁷ 1. 19 Hk 3824. 215x155-150x80 mm. ölçülerindeki nüsha 547 varak, 23 satırlı, şemseli, mıklepli kahverengi meşin ciltlidir. Alfabe ve yazı türü arap harfli-talik olup istinsah tarihi 1157'dir.

2. 19 Hk 569. 207x150-145x70 mm. ölçülerindeki nüsha VIII+1b-439 varak, 17 satırlı, salbek gömme şemseli, zencirekli, mıklepli kahverengi meşin ciltlidir. Alfabe ve yazı türü nesih kırması olup istinsah tarihi 1154'tür.

3. 19 Hk 623/1. 170x130-130x80 mm. ölçülerindeki nüsha 1b-33b varak, 19 satırlı, gömme şemseli, mıklepli çaharkuşe kahverengi meşin, üzeri ebru kâğıt kaplı mukavva ciltlidir. Alfabe ve yazı türü talik kırması olup istinsah tarihi 930'dur.

yazı türü nesihdir.

Tenvîru's-sened fi îzâhi rumûzi'l-Müsned: Osmân b. Ya'kûb b. Hüseyin b. Mustafâ Kemahî (öl. 1171/1757). 19 Hk 230. 310x210-210x120 mm. ölçülerindeki nüsha 251 varak, 31 satırlı, miklebli, bordo meşin ciltli, üzeri yeşil bezle kaplıdır. Söz başları kırmızıdır. Baştan üç sayfası fihristtir. Dili Arapçadır. Alfabe ve yazı türü nesihdir. Ebu Hanife'ye nispet edilen Müsedin, ravilerine göre yeniden düzenlenerek yapılan şerhidir.

Zübdetü'l-esrâr: Hüsâm b. Hâfız el-Kırımî (öl.?). 19 Hk 600/2. 200x140-140x90 mm. ölçülerindeki nüsha 16a-25b varak, 21 satır, sırtı siyah meşin, üzeri kırmızı kâğıt kaplı mukavva ciltli, söz başları ve çizgiler kırmızıdır. Dili Arapçadır. Alfabe ve yazı türü talik kırmasıdır. Eserde iki kudî hadis şerh edilmiştir.

Risâle fi şerhi'l-hadîs et-tuhûr şatru'l-imân: 19 Hk 3152/2. 205x145-150x90 mm. ölçülerindeki nüsha 15b-23b varak, 18 satırlı, sırtı meşin vişne rengi mukavva ciltli, alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Arapçadır.

19. Mevzû/Uydurma Hadislerle İlgili Eserler

Mevzûatül hadîs (el-Mevzûatüs suğrâ): Ali el-Kârî. 19 Hk 3193/1. 205x142-135x80 mm. ölçülerindeki nüsha 1b-25a varak, 17 satırlı, çaharkuşe kahverengi meşin, üstü aşınmış ebru kâğıt kaplı mukavva ciltli, söz başları ve keşideler kırmızıdır. Dili Arapçadır. Alfabe ve yazı türü nesihdir.

Eserin birden fazla nüshası mevcuttur.⁴⁸

Risâle fi mevzûati'l-ehâdîs: es-Sâgânî. 19 Hk 3626/1. 210x150-160x85 mm. ölçülerindeki nüsha 1b-7b varak, 21 satırlı, sırtı siyah meşin ebru kâğıt kaplı mukavva cilt, söz başları ve cetveller kırmızıdır. Dili Arapçadır. Alfabe ve yazı türü taliktir. İstinsah tarihi 1167'dir.

İlgili çalışmanın farklı nüshaları da mevcuttur.⁴⁹

⁴⁸ 1. 19 Hk 3626/3. 210x150-165x105 mm. ölçülerindeki nüsha 11b-25b varak, 21 satırlı, sırtı siyah meşin, ebru kaplı mukavva cilttir. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü taliktir.

2. 19 Hk 3607/1. 220x150-160x90 mm. ölçülerindeki nüsha 1b-71a varak, 25 satırlı, sırtı siyah bej, üstü ebru kâğıt kaplı mukavva ciltli, söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nestalik olup istinsah tarihi 1113'tür. Çorum Müftüsü Ahmed Feyzi'ye ait 1296 tarihli mühür vardır.

⁴⁹ 1. 19 Hk 3193/2. 205x142-135x78 mm. ölçülerindeki nüsha 25b-31b varak, 17 satırlı, çaharkuşe kahverengi meşin, üstü aşınmış ebru kâğıt kaplı mukavva ciltli, söz başları ve keşideler kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nestaliktir. Hatimede Çorum Müftüsü Ahmed Feyzi'nin vakıf mührü bulunmaktadır.

2. 19 Hk 3914/8. 200x150-150x90 mm. ölçülerindeki nüsha 74a-76b varak, 21 satırlı, sırtı

el-Mevzûat: Ali el-Kârî. 19 Hk 389. 200x140-150x80 mm. ölçülerindeki nüsha 89 varak, 23 satırlı, gömme şemseli mıklebli, kahverengi meşin ciltli, söz başları kırmızıdır. Çaharkuşe kırmızı meşin, ebru kâğıt kaplı mahfaza içindedir. Dili Arapçadır. Alfabe ve yazı türü nesih kırmasıdır. İstinsah tarihi 1118'dir. Süleyman Feyzi'ye ait 1201 tarihli vakıf mührü vardır.

Muhtasaru'l-leâli'l-masnûa fî ehâdîsi'l-mevzûa: Ahmed Fevzî b. Alî Arif Çorumî (öl. 1253-1327/1837-1909). 19 Hk 396. 190x120-145x85 mm. ölçülerindeki nüsha 207 varak, satır sayıları değişiktir, şemseli, zencirekli, siyah meşin ciltli, keşideler kırmızı, sırtı onarılmıştır. Alfabe ve yazı türü talik kırması olup dili Türkçedir. Çorum Müftüsü Ahmed Feyzi'ye ait 1296 tarihli vakıf mührü bulunmaktadır.

Eserin bir nüshası daha mevcuttur.⁵⁰

et-Teakkubât ale'l-Mevzûât: es-Süyûtî. 19 Hk 400/1. 180x120-140x80 mm. ölçülerindeki nüsha 1b-46a varak, satır sayıları değişiktir, sırtı onarılmış, sertabı ve kenarları kahverengi meşin, ebru kâğıt kaplı bir cilt içindedir. Söz başları kırmızıdır. Dili Arapçadır. Alfabe ve yazı türü talik kırmasıdır.

20. Müellifi veya Konusu Tespit Edilememiş Eserler

Risâle fî'l-ehâdîs: 19 Hk 556/4. 217x150-110x65 mm. ölçülerindeki nüsha, 23b-25b varak, 13 satırlı, sırtı siyah bez ebru kâğıt kaplı mukavva cilt, tezhip kırmızıdır. Çorum Müftüsü Ahmed Feyzi'ye ait 1296 tarihli vakıf mührü vardır. Dili Arapçadır. Alfabe ve yazı türü harekeli nesihdir.

Nuhbetü'l-müstahsen ve tuhfetü'l-Hasen: Hasan Hilmî Tokâdî 19 Hk 874. 170x110-150x80 mm. ölçülerindeki nüsha, 1b-87b varak, 15 satırlı, sırtı siyah bez, üzeri siyah meşin cilt şeklinde yazılmıştır. Söz başları ve keşideler kırmızı. Çorum Müftüsü Ahmed Feyzi'ye ait 1296 tarihli vakıf mührü vardır. Alfabe ve yazı türü talik kırması olup dili Türkçedir.

siyah meşin üzeri desenli kâğıt kaplı mukavva ciltli, söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü talik kırmasıdır. İstinsah tarihi 1281'dir.

3. 19 Hk 3193/3. 205x142 mm. ölçülerindeki nüsha 32a-34b varak, satır sayıları değişiktir, çaharkuşe kahverengi meşin, üstü aşınmış ebru kâğıt kaplı mukavva ciltlidir. Alfabe ve yazı türü taliktir. Eserin 32a numaralı varakında Çorum Müftüsü Ahmed Feyzi'nin vakıf mührü vardır.

4. 19 Hk 1701/7. 197x137-130x80 mm. ölçülerindeki nüsha 148a-152a varak, 19 satırlı, şemseli, zencirekli, aşınmış kahverengi meşin ciltli, keşideler ve söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü taliktir. Çorum Müftüsü Ahmed Feyzi'ye ait vakıf mührü vardır.

⁵⁰ 19 Hk 3197. 182x115-148x90 mm. ölçülerindeki nüsha 143 varak, satır sayıları değişiktir, salbek şemseli, yıpranmış siyah meşin ciltli, söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü taliktir.

Risâletü't-temhîd: 19 Hk 1053/7. 185x140-120x90 mm. ölçülerindeki nüsha, 93b-106b varak, 15 satırlı, mıklebli, ebru mukavva, çaharkuşe, kahverengi meşin ciltli şekilde yazılmıştır. Dili Arapçadır. Söz başları kırmızı olup alfabe ve yazı türü kırma nesihdir.

Risâletü'l-hayri's-sahîh ani'n-Nebî fî'l-hadîs: 19 Hk 3608/2. 220x150-150x70 mm. ölçülerindeki nüsha, 69b-73b, 21 satırlı, sırtı siyah bez, üzeri desenli kâğıt kaplı mukavva ciltlidir. Dili Arapçadır. Söz başları kırmızıdır. Alfabe ve yazı türü nestaliktir.

Risâle fî esmâi's-sahâbe mine'l-hadîs: 19 Hk 3600/4. 220x160-160x110 mm. ölçülerindeki nüsha, 473b-479a varak, 21 satırlı, zencirekli, gömme salbek şemseli, mıklebli siyah meşin ciltli olup söz başları kırmızıdır. Dili Arapçadır. Alfabe ve yazı türü nesih kırmasıdır. Çorum Müftüsü Ahmed Feyzi'ye ait 1296 tarihli vakıf mührü vardır.

Risâle fî taksîmi'l-elfâzi'l-mevzûa: Yûsuf b. Hüseyin (öl.?). 19 Hk 1141. 110x155 mm. ölçülerindeki nüsha, 170 varak, 13 satırlı, meşin ciltlidir. 9 adet risale daha var. Dili Arapça, Farsçadır.

Risâle fi'l-ehâdîs: Kırimlı İbrâhim Efendi (öl.?). 19 Hk 1247. 153x212 mm. ölçülerindeki nüsha, 41 varak, 19 satırlı, meşin ciltlidir. Dili Arapçadır.

Risâle fî esmâi envâi'l-hadîs alâ vecî'l-îcâz: 19 Hk 3600/3. 220x160-160x100 mm. ölçülerindeki nüsha, 471b-472b varak, 21 satırlı, zencirekli gömme salbek şemseli mıklebli, siyah meşin ciltlidir. Dili Arapçadır. Alfabe ve yazı türü nesih kırmasıdır.

Risâle fî beyâni'l-bahs an bâbi'l-ehâdîsi'l-mütaallika binnebî Hâilil: 19 Hk 3286/21. 160x110-105x67 mm. ölçülerindeki nüsha, 273b-279a varak, 15 satırlı, şemseli, zencirekli, mıklebli sırtı siyah, üzeri kahverengi meşin cilt, söz başları ve keşideler kırmızı olup alfabe ve yazı türü taliktir. Dili Arapçadır.

Kitâb fî ehâdîs. 19 Hk 14475. 200x140-130x70 mm. ölçülerindeki nüsha, 28 varak, 10 satırlı, sırtı kahverengi meşin cilt, mıklebli, kenarları hâşiyelidir. Dili Arapçadır. Alfabe ve yazı türü nestaliktir.

Sitte ve selâsüne hadîsen: 19 Hk 3696/5. 195x115-135x55 mm. ölçülerindeki nüsha, 42b-48b varak, 13 satırlı, sırtı bez, desenli kâğıt kaplı mukavva ciltlidir. Söz başları kırmızıdır. Dili Arapçadır. Alfabe ve yazı türü nesih kırmasıdır.

Sonuç

Kur'an-ı Kerim'den sonra dini hükümlerin referans kaynağını teşkil eden hadisler, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) söz, fiil ve takrirlerinin yanı sıra mevkûf ve maktu nitelikli haberleri kapsamaktadır. Hadislerin Asr-ı Saâdet'ten

günümüze intikali hıfz, kitâbet, tedvin ve tasnif olmak üzere belirli aşamalardan geçmiştir. Bu bağlamda hadise ait veriler sözlü ve yazılı bir şekilde nesilden nesle aktarılmış ve kayıt altına alınmıştır. Bunlardan bazıları mahtût şeklinde kütüphanelerde yer edinmiş bazıları ise matbu hâle getirilmiştir.

Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde bulunan hadis ilmine dair, tekrarlar hariç iki yüzden fazla mahtût nüshanın tespiti yapılmıştır. Mükerrerleri ile birlikte ise kırk üçü usul, ikisi musannef, biri müsned, ikisi câmi, dördü sünen, altısı garîbü'l-hadîs, üçü muhtasar, kırkı derleme, dokuzu şemâil, otuz biri erbaîn, dördü mütevatir, üçü kudsi, altısı ahkâm, beşi akaid, üçü âdâb, biri meşhur, ikisi fiten ve melâhim, üçü hâşiye, ikisi zeyil, biri ricâl, sekseni şerh, on ikisi mevzû hadislerle ilgili olmak üzere toplam iki yüz altmış üç eser kayıt altına alınmıştır. İlgili kütüphanede müellifi veya konusu tespit edilemeyen eser sayısının ise on bir olduğu belirlenmiştir. Nüshalardan altısı uniktir. Tespiti yapılan çalışmalardan yüz kırk beşi Arapça, on üçü Türkçe, yedisi ise Farsçadır.

Araştırmada Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde kayıtlı mahtût nüshalara ilişkin düzenlenen katalog fişlerindeki bazı eksiklikler ve hatalar da düzeltilmiştir. Nitekim 19 Hk 6683 numarada kayıtlı *Kitâbü'l-hadîs (el-İbtihâc fi esrâri'l-mirâc)* isimli eserin müellifi tespit edilmiş, yine 19 Hk 412/3 şeklinde kaydedilen *Zevâlü't-tarah* adlı nüshanın hatalı kaydedilen müellifin ölüm tarihi düzeltilmiş ayrıca 19 Hk 411 koleksiyon numaralı nüsha *Tavzîhu't-tavzîh* şeklinde tashih edilmiştir.

Kaynakça

- Akın, Fatma. "Beşiktaş Muhafızı Yedi Sekiz Hasan Paşa'nın Vakıf Kütüphanesi nin ve Düşünce Dünyasının Bir Değerlendirmesi". *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 22/2 (2021), 637-638.
- Akpınar, Cemil. "Dâvûdi Karsî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/29-32. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Itr, Nûreddîn. *Menhecün nakd fi ulumil hadis*. Dımaşk: Daru'l-Fikr, 3. Basım., 1981.
- Kallek, Cengiz. "İbn Cemâa, İzzeddin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/393-394. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Kandemir, M. Yaşar. "el-Müsned". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/104-105. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Kellerbaşı, M. Fatih. *Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi'nde Bulunan Tefsir ile Alakalı Yazma Eserlerin Tespiti*. Yozgat Bozok Üniversitesi Temel İslam Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.

Yılmaz, Kellerbağı, Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'nde Bulunan Hadis İlimine Dair Yazma Eserlerin Tespiti

- Özdemir, Abdurrahman. "Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi'nde Bulunan Arap Dili ve Belâgatına Dair Yazmalar". *Nüsha: Şarkiyat Araştırmaları Dergisi* 7/24 (2007), 85-113.
- Rukancı, Fatih. "Kültürel Mirasın Gelecek Kuşaklara Aktarılması ve Tanıtımında Yazma Eser Kütüphaneciliği". *Erdem* 74 (2018), 99-113.
- Söylemez, M. Mahfuz. "Çorum Hasan Paşa Kütüphanesi'nde Bulunan İslâm Tarihi ile İlgili Yazmalar". *Hitit İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/1 (2002), 294-315.
- Sülün, Murat. "Şehâbeddin Sivâsî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/418-420. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Tahhân, Mahmûd. *Teysiru mustalahi'l-hadis. yy.: Mektebetü'l Meârif*, 10. Basım, 2004.
- Tuna, Sedat. "Nahiv Kaidelerinin Belirlenmesinde Hadislerin İstişhad Olarak Kullanılması". *Darulhadis İslami Araştırmalar Dergisi* 7 (2024), 146-173.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Şerhu'l-'aka'idi'n-Nesefiyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/217-219. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Yücel, Ahmet. *Hadis Usulü*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 25. Basım., 2016.